

קבה

על טלית אס"כ, והוא הדין שיש להסיר. וזה טעמו [מה שנדפס ספיף ד] ומתקין לאות ר' סס ולאוח ג' [נמ"א] יע"ש: ב ובי"ב. עיין מ"א, ולכאורה משמע מה שכחז [המ"א] בלאות א' בשם ה"כ"ח שיש להסיר הטלית הוא ליחיד לא לש"ץ המתפלל אפילו מערבי במנו נלילה י"ל שמתעטף טלית מפני כבוד האי"ץ, וכמו קדוש יחוס אפילו נלילה: **7** א סדי"גים. עיין מ"א. ו' יהודה בר אבא שכתב כ"ה ב' היה מתעטף, דכחשלא לא מחייב זליית (טעמו סופר ר"י צ"ג), ומה שכחז מתוספות מנחות מ"א, א' ד"ה תלת (סוף מ' ב') כרו דאין לחלק זליית בין הנהיה ללבושה, ומשמע דאפילו להיעז מחמיו בום, כמות המיוחד ליוס חסור. ומה שכחז ישעיה קין אחד עגול בנמר אבל פשמן אין להקפיד דיש אומרים דאין עושין לפשמן כלל זליית עיין סימן ט' ספיף ו'. ושאר מינין י"ל דמה פוסקיס סוכרים דהם מדרבנן [נס ספיף א], איכא ספק ספיף, שמה פטורים מן התורה, ושמא הלכה כמות המיוחד לילה פטור ביום, וכל שיש שני ספיפות מן התורה, אף [יש] דברנן רק ספק אחד ספיר דמי, עיין יו"ד סימן ק"י בזה [נש"ן] בגלי ספק ספיף אות ט"ו]. בספר חמד משה [באן] מסופר דכ"ה כמות המיוחד לאשה אס מתעטף בו איש או אישה בלא זליית, והיא דכ"ה המוספות [הג"ל] דמנחות מ"א [בשס] ספרי [נמדנד ר"ש ספיף קטן] אמר ר"י יהודה בן בנאי בימוד בעלו חכמים כמות אשה מזליית ולא חייבו אלא מפני שבעלה מתכסה בו, יע"ש **7** ד מעלו"ת. עיין מ"א. היינו אף בין השמשות י"ל דמנרן עליו, עיין ר"ש ספיף בתמיס דעים להרא"ב [השגות על הרי"ף א, א] דמש"ה נקיט אור לנרבעה עשר שיש עדיין אור ועד לאח הכובעים ימנח הוא לענין זה, ודאיסם אורו ו' ועוד דהוא ספק ספיף, שמה הלכה כרא"ש ושמה ימנח ואל"י. ומיירי שעדיין לא הפללו מערבי דל"ה הוא כפרתי דסמך להאדרי, ולילה רבה אוח ה' לא פירש כן, והנה מרמ"א ללאורה דוקא לעבד או לבשו כבד, מנרן בעלות השחר, אבל לכתלה יש להמתין מלבוש עד שיכיר, ובלבוש [שפיף ג] כמד מלחמתי מנרן עליה משיעלה עמוד השחר שהרי לא כתיב בזה יום, מיהו יש אומרים שלא לנרן לכתלה עד שיכיר בין חמלן ללנן, הנה פסח כדועה ראשונה וכהר"ב ומשמע [לבוש] לכתלה יוכל ללבוש מעלות השחר ולנרן, ומה שכחז [הלכות] דלא כתיב בהו "יום", [פירוש] דאי כתיב "יום" הוא כמו קרבנות

הוא כתיב רע"א בגיהנום מייטו וזו טעמו. והמקור הוא דברי הכי עלמו, דקי"ל להקל גם מעטם ספק **10** דנק מפי הטעם של ספק נכסות להקל הדין כן. ועיין טעמו זקיס:

ה) כתב רע"א בגיהנום לספר דרך המיס ח"ל, ונעניד דוקא כשלוש עלית קטן, אבל אס אין לו טלית קטן אין להסיר כיון דנלמח ויס הוא, וגם להרבה פוסקים כמות יוס חייב נלילה, אס יקרח קיחם שמע בלא זליית יהי כמיד עמות שקר בעמנו כמ"ש:

ה) ש"ן הנהגות מיימונים המונה ככ"י ד"ה ופדיטין, הוא ממהדרות קושטא:

ה) אס ילבושו גם בדיעה יבשם ר"ת כתב דחרץ וזה הטיק החשב ובר, נל"ל: [מקור הייס] ה) בהנהגות הגר"א לספר גרם, כמותו פרט למודר אס' לא:

ה) עיין פקדי דרכ אליעזר שקן מן, וינלקוט שמעוני דברים רמה תסכה: י) עיין שם עט"ו שמתני על הסמ"ע ומסך דברי הרמ"ב ב' א' ו"ט עש"ב כולן. ו"ט עש"ב מנחות [נעלם הפרמ"ג], סימן לז ונמדנ יהודה שם, ובספרי שזענא העמקיס כלל יט:

יא) חוקי מפי"ט ע"פ ד' אפרים, מקור חיס, מה"ש, לגבי שרד ופרמ"ג: יב) ובי"ה בתוספות שלטינו, ועיין נבאור מהמ"ב על המדעי שם שגס בתוספות "בין העלה ללבושה": יג) עיין עימן ח' ספיף ט"ו: [נשי"ט ב"א] יד) עיין סימן ל' אל"ל אכריס אות ו העניה: יא) עיין טעמו זקיס סוף סימן י', וסימן ס' ספיף ט:

ב) גמרא זו נזכרת דברי האנן לעיל סימן ט ספיף ב ונזכרת אליהו כתב דמותו לעין המנכר נבאר הגולה אות א: **10** היינו שהלכנו ספה

פרי מגדים

משבצות זהב
אח"כ אברהם
על טלית אס"כ, והוא הדין שיש להסיר. וזה טעמו [מה שנדפס ספיף ד] ומתקין לאות ר' סס ולאוח ג' [נמ"א] יע"ש: ב ובי"ב. עיין מ"א, ולכאורה משמע מה שכחז [המ"א] בלאות א' בשם ה"כ"ח שיש להסיר הטלית הוא ליחיד לא לש"ץ המתפלל אפילו מערבי במנו נלילה י"ל שמתעטף טלית מפני כבוד האי"ץ, וכמו קדוש יחוס אפילו נלילה: **7** א סדי"גים. עיין מ"א. ו' יהודה בר אבא שכתב כ"ה ב' היה מתעטף, דכחשלא לא מחייב זליית (טעמו סופר ר"י צ"ג), ומה שכחז מתוספות מנחות מ"א, א' ד"ה תלת (סוף מ' ב') כרו דאין לחלק זליית בין הנהיה ללבושה, ומשמע דאפילו להיעז מחמיו בום, כמות המיוחד ליוס חסור. ומה שכחז ישעיה קין אחד עגול בנמר אבל פשמן אין להקפיד דיש אומרים דאין עושין לפשמן כלל זליית עיין סימן ט' ספיף ו'. ושאר מינין י"ל דמה פוסקיס סוכרים דהם מדרבנן [נס ספיף א], איכא ספק ספיף, שמה פטורים מן התורה, ושמא הלכה כמות המיוחד לילה פטור ביום, וכל שיש שני ספיפות מן התורה, אף [יש] דברנן רק ספק אחד ספיר דמי, עיין יו"ד סימן ק"י בזה [נש"ן] בגלי ספק ספיף אות ט"ו]. בספר חמד משה [באן] מסופר דכ"ה כמות המיוחד לאשה אס מתעטף בו איש או אישה בלא זליית, והיא דכ"ה המוספות [הג"ל] דמנחות מ"א [בשס] ספרי [נמדנד ר"ש ספיף קטן] אמר ר"י יהודה בן בנאי בימוד בעלו חכמים כמות אשה מזליית ולא חייבו אלא מפני שבעלה מתכסה בו, יע"ש **7** ד מעלו"ת. עיין מ"א. היינו אף בין השמשות י"ל דמנרן עליו, עיין ר"ש ספיף בתמיס דעים להרא"ב [השגות על הרי"ף א, א] דמש"ה נקיט אור לנרבעה עשר שיש עדיין אור ועד לאח הכובעים ימנח הוא לענין זה, ודאיסם אורו ו' ועוד דהוא ספק ספיף, שמה הלכה כרא"ש ושמה ימנח ואל"י. ומיירי שעדיין לא הפללו מערבי דל"ה הוא כפרתי דסמך להאדרי, ולילה רבה אוח ה' לא פירש כן, והנה מרמ"א ללאורה דוקא לעבד או לבשו כבד, מנרן בעלות השחר, אבל לכתלה יש להמתין מלבוש עד שיכיר, ובלבוש [שפיף ג] כמד מלחמתי מנרן עליה משיעלה עמוד השחר שהרי לא כתיב בזה יום, מיהו יש אומרים שלא לנרן לכתלה עד שיכיר בין חמלן ללנן, הנה פסח כדועה ראשונה וכהר"ב ומשמע [לבוש] לכתלה יוכל ללבוש מעלות השחר ולנרן, ומה שכחז [הלכות] דלא כתיב בהו "יום", [פירוש] דאי כתיב "יום" הוא כמו קרבנות

הוא כתיב רע"א בגיהנום מייטו וזו טעמו. והמקור הוא דברי הכי עלמו, דקי"ל להקל גם מעטם ספק **10** דנק מפי הטעם של ספק נכסות להקל הדין כן. ועיין טעמו זקיס:

ה) כתב רע"א בגיהנום לספר דרך המיס ח"ל, ונעניד דוקא כשלוש עלית קטן, אבל אס אין לו טלית קטן אין להסיר כיון דנלמח ויס הוא, וגם להרבה פוסקים כמות יוס חייב נלילה, אס יקרח קיחם שמע בלא זליית יהי כמיד עמות שקר בעמנו כמ"ש:

ה) ש"ן הנהגות מיימונים המונה ככ"י ד"ה ופדיטין, הוא ממהדרות קושטא:

ה) אס ילבושו גם בדיעה יבשם ר"ת כתב דחרץ וזה הטיק החשב ובר, נל"ל: [מקור הייס] ה) בהנהגות הגר"א לספר גרם, כמותו פרט למודר אס' לא:

ה) עיין פקדי דרכ אליעזר שקן מן, וינלקוט שמעוני דברים רמה תסכה: י) עיין שם עט"ו שמתני על הסמ"ע ומסך דברי הרמ"ב ב' א' ו"ט עש"ב כולן. ו"ט עש"ב מנחות [נעלם הפרמ"ג], סימן לז ונמדנ יהודה שם, ובספרי שזענא העמקיס כלל יט:

יא) חוקי מפי"ט ע"פ ד' אפרים, מקור חיס, מה"ש, לגבי שרד ופרמ"ג: יב) ובי"ה בתוספות שלטינו, ועיין נבאור מהמ"ב על המדעי שם שגס בתוספות "בין העלה ללבושה": יג) עיין עימן ח' ספיף ט"ו: [נשי"ט ב"א] יד) עיין סימן ל' אל"ל אכריס אות ו העניה: יא) עיין טעמו זקיס סוף סימן י', וסימן ס' ספיף ט:

ב) גמרא זו נזכרת דברי האנן לעיל סימן ט ספיף ב ונזכרת אליהו כתב דמותו לעין המנכר נבאר הגולה אות א: **10** היינו שהלכנו ספה

ביאור הגר"א

הוא כתיב רע"א בגיהנום מייטו וזו טעמו. והמקור הוא דברי הכי עלמו, דקי"ל להקל גם מעטם ספק **10** דנק מפי הטעם של ספק נכסות להקל הדין כן. ועיין טעמו זקיס:

מחצית השקף

אח"כ אברהם
משבצות זהב
אח"כ אברהם
על טלית אס"כ, והוא הדין שיש להסיר. וזה טעמו [מה שנדפס ספיף ד] ומתקין לאות ר' סס ולאוח ג' [נמ"א] יע"ש: ב ובי"ב. עיין מ"א, ולכאורה משמע מה שכחז [המ"א] בלאות א' בשם ה"כ"ח שיש להסיר הטלית הוא ליחיד לא לש"ץ המתפלל אפילו מערבי במנו נלילה י"ל שמתעטף טלית מפני כבוד האי"ץ, וכמו קדוש יחוס אפילו נלילה: **7** א סדי"גים. עיין מ"א. ו' יהודה בר אבא שכתב כ"ה ב' היה מתעטף, דכחשלא לא מחייב זליית (טעמו סופר ר"י צ"ג), ומה שכחז מתוספות מנחות מ"א, א' ד"ה תלת (סוף מ' ב') כרו דאין לחלק זליית בין הנהיה ללבושה, ומשמע דאפילו להיעז מחמיו בום, כמות המיוחד ליוס חסור. ומה שכחז ישעיה קין אחד עגול בנמר אבל פשמן אין להקפיד דיש אומרים דאין עושין לפשמן כלל זליית עיין סימן ט' ספיף ו'. ושאר מינין י"ל דמה פוסקיס סוכרים דהם מדרבנן [נס ספיף א], איכא ספק ספיף, שמה פטורים מן התורה, ושמא הלכה כמות המיוחד לילה פטור ביום, וכל שיש שני ספיפות מן התורה, אף [יש] דברנן רק ספק אחד ספיר דמי, עיין יו"ד סימן ק"י בזה [נש"ן] בגלי ספק ספיף אות ט"ו]. בספר חמד משה [באן] מסופר דכ"ה כמות המיוחד לאשה אס מתעטף בו איש או אישה בלא זליית, והיא דכ"ה המוספות [הג"ל] דמנחות מ"א [בשס] ספרי [נמדנד ר"ש ספיף קטן] אמר ר"י יהודה בן בנאי בימוד בעלו חכמים כמות אשה מזליית ולא חייבו אלא מפני שבעלה מתכסה בו, יע"ש **7** ד מעלו"ת. עיין מ"א. היינו אף בין השמשות י"ל דמנרן עליו, עיין ר"ש ספיף בתמיס דעים להרא"ב [השגות על הרי"ף א, א] דמש"ה נקיט אור לנרבעה עשר שיש עדיין אור ועד לאח הכובעים ימנח הוא לענין זה, ודאיסם אורו ו' ועוד דהוא ספק ספיף, שמה הלכה כרא"ש ושמה ימנח ואל"י. ומיירי שעדיין לא הפללו מערבי דל"ה הוא כפרתי דסמך להאדרי, ולילה רבה אוח ה' לא פירש כן, והנה מרמ"א ללאורה דוקא לעבד או לבשו כבד, מנרן בעלות השחר, אבל לכתלה יש להמתין מלבוש עד שיכיר, ובלבוש [שפיף ג] כמד מלחמתי מנרן עליה משיעלה עמוד השחר שהרי לא כתיב בזה יום, מיהו יש אומרים שלא לנרן לכתלה עד שיכיר בין חמלן ללנן, הנה פסח כדועה ראשונה וכהר"ב ומשמע [לבוש] לכתלה יוכל ללבוש מעלות השחר ולנרן, ומה שכחז [הלכות] דלא כתיב בהו "יום", [פירוש] דאי כתיב "יום" הוא כמו קרבנות

הוא כתיב רע"א בגיהנום מייטו וזו טעמו. והמקור הוא דברי הכי עלמו, דקי"ל להקל גם מעטם ספק **10** דנק מפי הטעם של ספק נכסות להקל הדין כן. ועיין טעמו זקיס:

ה) כתב רע"א בגיהנום לספר דרך המיס ח"ל, ונעניד דוקא כשלוש עלית קטן, אבל אס אין לו טלית קטן אין להסיר כיון דנלמח ויס הוא, וגם להרבה פוסקים כמות יוס חייב נלילה, אס יקרח קיחם שמע בלא זליית יהי כמיד עמות שקר בעמנו כמ"ש:

ה) ש"ן הנהגות מיימונים המונה ככ"י ד"ה ופדיטין, הוא ממהדרות קושטא:

ה) אס ילבושו גם בדיעה יבשם ר"ת כתב דחרץ וזה הטיק החשב ובר, נל"ל: [מקור הייס]

ה) בהנהגות הגר"א לספר גרם, כמותו פרט למודר אס' לא:

ה) עיין פקדי דרכ אליעזר שקן מן, וינלקוט שמעוני דברים רמה תסכה: י) עיין שם עט"ו שמתני על הסמ"ע ומסך דברי הרמ"ב ב' א' ו"ט עש"ב כולן. ו"ט עש"ב מנחות [נעלם הפרמ"ג], סימן לז ונמדנ יהודה שם, ובספרי שזענא העמקיס כלל יט:

יא) חוקי מפי"ט ע"פ ד' אפרים, מקור חיס, מה"ש, לגבי שרד ופרמ"ג: יב) ובי"ה בתוספות שלטינו, ועיין נבאור מהמ"ב על המדעי שם שגס בתוספות "בין העלה ללבושה": יג) עיין עימן ח' ספיף ט"ו: [נשי"ט ב"א] יד) עיין סימן ל' אל"ל אכריס אות ו העניה: יא) עיין טעמו זקיס סוף סימן י', וסימן ס' ספיף ט:

ב) גמרא זו נזכרת דברי האנן לעיל סימן ט ספיף ב ונזכרת אליהו כתב דמותו לעין המנכר נבאר הגולה אות א: **10** היינו שהלכנו ספה

Sifrei. 1990

ספרי

מדרש הלכה לבמדבר ודברים
מיסודו של התנא רבי שמעון בר יוחאי זי"ע

נדפס ע"פ דפוס ראשון וניצוץ ש"ז

ונלוה אליו

פירוש ספרי רבי רב

מאת הארי שבחבורה ההבס השלם

במוהר"ר דוד פרוו זצוק"ל

בעמח"ס חסדי דוד לתוספתא ומשביל לדוד עה"ת ועוד

סודר והוגה מחדש בתוספת תקונים. מקורות
ומראי מקומות לתנ"ך. בבלי. ירושלמי. מדרשים ורמב"ם
עם מפתח מפורט בסוף ספר דברים

בעריכת חברי מכון לב שמח

מכון "לב שמח". פעיה"ק ירושלים תובב"א
שנת תש"ז

6

לא שמענו שיתלו שנאמר (שם כא כב) כי יהיה באיש חטא משפט מות והומת ותלית אותו על עץ, דברי ר' אליעזר. א"ר חידקא שמעון השקמוני היה לי חבר מתלמידי ר' עקיבא, ואמ', יודע היה משה שמקושש במיתה אבל לא היה יודע באיזו מיתה יומת, ראויה היתה פרשת מקושש שתיכתב, אלא שנתחייב מקושש שתיאמר על ידיו, לכך מגלגלים זכות על ידי זכאי וחובה על ידי חייב.

סליק פסקא.

[פיסקא קטו - טו לז-מא]

74 ויאמר יי' אל משה ועשו להם ציצית. אף הנשים במשמע. רבי שמעון פוטר את הנשים מן הציצית, מפני שמצות עשה שהזמן גרמה נשים פטורות, שזה הכלל אמר רבי שמעון כל מצות עשה שהזמן גרמה נשי' פטורו' ונוהג באנשים

פירוש ספרי דבי רב

אמר רבי הקא כו' נראה דסכירא ליה כרבי יהודה בן בתירא דלעיל שלא היה זה צלפחד. ומשום הכי מסיים ראויה כו' אלא שנתחייב כו'. אבל לרבי עקיבא, י"ל כדכתיבנא לעיל דשפיר היה יודע משה גם באיזה מיתה, אלא שנסתפק לו הואיל וידע דלשם שמים להפריש את העם מן העבירה, ולדידיה דרשינן איפכא ראויה היתה כו', אלא שזכה צלפחד, וכדכתיבנא לעיל.

פסקא (ו) [קטו]

ויאמר כו' אף הנשים כו'. בפרק התכלת (מנחות) דף מ"ג: ת"ר הכל חייבין בציצית כהנים כו' נשים ועבדים, רבי שמעון פוטר נשים מפני שמצות עשה שהזמן גרמא כו', דחשיב ליה הזמן גרמא משום דכתיב (פסוק לט) וראיתם אותו פרט לכסות לילה, ורבנן כו', ע"ש. ומעתה סברת תנא קמא כרוור דמה שכתב אף הנשים במשמע, היינו משום דסכירא ליה דלאו הזמן גרמא הוא. אם כן ודאי דבני ישראל לאו למעט נשים. ורבי שמעון לטעמיה דהויא הזמן גרמא [עיין תוס' יבמות ד' ע"א ד"ה דכתיב]. אמנם ממאי דמסיים שזה הכלל

ויאמר ה' כו' רגום אותו כו', ולא הוה ליה למימר אלא ויוציאו כו' וירגמו אותו באבנים וימת. אלא כאשר צוה כו', בא לרבות צווי אחר שלא נזכר בכתוב, והיינו שצוה הקב"ה שיתלוהו, וקמ"ל כאשר כו' שעשו כן ותלוהו. אלא שלא למדנו דהכי פירושא דהדין קרא אלא מקרא דוכי יהיה ותלית כו'. וזהו אליבא דרבי אליעזר. ומיהו צריך לחקור אליבא דרבנן דאין נתלה אלא המגדף והעובד עבודה זרה, האי כאשר צוה כו' דיתירא הוא מאי דרשי ביה. וי"ל דאצטריך משום דכתיב וירגמו אותו באבנים, דמשמע דמיד בתחלה רגמוהו באבנים הרבה, הילכך הדר וכתב כאשר צוה כו', למימרא דליתא, אלא עשו כאשר צוה במקום אחר, והיינו דמתחלה דחפוהו וכיון שלא מת נטלו האבן והשליכה העד עליו כדכתיב במקלל, וכיון שלא מת הוצרכו לאבנים אחרות. והשתא ניחא דהתם במקלל נמי בתר דכתיב (ויקרא כד כג) וירגמו אותו אבן, מסיים: ובני ישראל עשו כאשר צוה ה' את משה. והתם על כרחך אין צריך ללמד לתלייה, דהא תלייה במקלל כתיבה בהדיא, אלא הכוונה דהתם נמי לא מת באבן הראשונה שנתנו העדים, והדר ובני ישראל עשו כאשר כו' כמבואר כאן דהיינו באבנים, ומה שחסר בזה גילה בזה וילמד כל חד מחבוריה.

ולא בנשים, בכי נוטלים חכמי א

אמר רבי שמעון כו' הך כללא כלל ועיקר. גרמא נשים חייבות, הנשים במשמע, ואול אליהם. ומיהו היינו בשום מקום סברא זו קמא דקדושין (כט ע"ג) גרמא נשים פטורות, ו מו

וכו"ש בכשרים ולא בכ עבדים, דבכל נ דגמרינן לה לה. ועל הפוסקים כרבי שמעו ונשים ועו

ואחר כך צריך לומר ביהוד פטורו) הכי גרס רבינו הלל הרדיר של אשה כו' ונ כבא סכירא ליה כרבי בבגד אשה, שהרדיד לעולם לפי שהוא ניכ לאשה ועובר משום ל כב ה) משום הכי פטר נטלו, נראה דרצה לוכ ציצית נוטלין אותו ממ התוס' והר"ן וכמו שכ בסומן י"ז שאם רוצו בידן אפילו לברך עליו להניח ציצית בלא ברכ ניחא גירסת הספרין נ דמיוחד לאשה, כיון איש או של אשה דכו ופעמים מתכסה בו כך נראה פירושו. ואמ ציצית חובת מנא הו כהתכלת (מנחות) דף חייבין בציצית. אלא ז שיהא הבגד ראוי ללו הכי חילק בין רדיד לנו

ולא בנשים, בכשירי ולא בפסולי. ר' יהודה בן בבא אומ' בייחוד פטרן נוטלים חכמי את הדרדור של אשה מן הציצית, ולא חייבן בטלית אלא

פירוש ספרי דבי רב

ציצית חובת גברא וכלי קופסא פטורין, א"כ הכי נמי טלית שמיוחד לאשה הוה ליה להיות כמו רדיד ופטור [עיין תוס' בבא בתרא עד ע"א ד"ה פסקין], אבל אם בא האיש להתעטף בו חייב בין שיהיה רדיד בין שיהיה טלית. והיינו טעמא שלא פ' הרמב"ם להך, והכי נמי לא פ' ההיא דאמר ש"ס התם (מנחות מא ע"א) דהעושה בגד לצורך תכריכין [שם: לכבודו, ופירש"י: לתכריכין] פטור, משום דסבר דההיא לא איתמר שם אלא לשמואל, אבל לדידן לא תלוי כמה שנעשה הבגד לצורך המת או לצורך אשה, אלא כל זמן שהאיש בא ללבושו אפילו לשעה ההיא שעתה חייב להטיל ציצית. ומיהו לפי מה שכתב שם מרן בשם הנימוקי יוסף דכיון שעיקרו למת פטור אפילו לובשו, א"כ הוא הדין הכא, ויש לחלק בין רדיד לטלית.

ובפירוש רדיד פירש רבינו הלל: היינו צעיף דק שמכסה האשה את ראשה, ותכס בצעיף (בראשית לח יד) תרגום (ירושלמי) [ינוחתן בן עזיאל] רדידא, ע"כ. וכן פירש בערוך. וקשיא לי [וכן הקשה בזית רענן, וראה בספר זרע אברהם ואהלי יהודה בזה], דא"כ מאי איריאי של אשה אפילו דאיש נמי דכסותך אמר רחמנא (דברים כב יב) ולא כסות ראש, וכ"פ מרן בסימן יו"ד דאפילו מצנפת של ארצות המערב שראשיה מושלכים על כתפיהם וגופם, אפילו מתכסה בו ראשו ורובו פטור מההוא טעמא, עיין שם. ולעניות דעתי נראה דמין בגד ומלבוש הוא כמו (שיר השירים ה ז) נשאו את רדידי מעלי, אלא שהוא מיוחד לאשה. ושמא היינו פרזומא דאיתא התם בהתכלת (מנחות מג ע"א) דרב יהודה רמי תכלתא לפרזומא דאינשי ביתיה, וקאמר בגמ' דקסבר מצות עשה שלא הזמן גרמא היא. ואי פרזומא היינו כמו טלית שפעמים שהאיש מתכסה, מאי דוחקא לאוקמי לרב יהודה דלא כהלכתא דאנן כרבי שמעון קר"ל. אלא ודאי היינו רדיד או כיוצא בו. ושוב ראיתי שהתוס' שם בהתכלת (מנחות מא ע"א) בד"ה תכלת כו' (המתחיל בדף מ ע"ב) מייתו הך דספריין וגרסי הכי: ביחוד בטלו חכמים

אמר רבי שמעון כו', משמע דרכנן לית להו הך כללא כלל ועיקר, אלא אפילו מצות שהזמן גרמא נשים חייבות, אלא דהכא גלי קרא דאף הנשים במשמע, ואולי דהיינו מיתורא דואמרת אליהם. ומיהו היינו דלא כהש"ס, ולא מצינו בשום מקום סברא זו, אלא סתמא תנן בפרק קמא דקדושין (כט ע"א) כל מצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות, והתם בגמ' (לד ע"א) יליף מנא לך.

ומ"ש בכשרים ולא בפסולים פשוט דרוצה לומר עבדים, דבכל מקום הוקשו עבדים לנשים דגמרינן לה לה. ועל כל פנים להלכה פסקו הפוסקים כרבי שמעון דלילה לאו זמן ציצית ונשים ועבדים פטורין.

ואחר כך צריך לומר דבי יהודה בן בבא אימר ביחוד פטרו (ונוסחאות אחרות: נטלו, הכי גרס רבינו הלל והיינו הך) חכמים את הדרדור שד אשה כו' ופשוט שגם רבי יהודה בן בבא סבירא ליה כרבי שמעון, ומיהו בא לחלק בבגד אשה, שהרדיד שאין האיש מתכסה בו לעולם לפי שהוא ניכר שהוא מלבוש המיוחד לאשה ועובר משום לא ילבש גבר כו' (דברים כב ה) משום הכי פטורוהו חכמים. ולמאן דגרסי נטלו, נראה דרצה לומר דאפילו הטילה האשה ציצית נוטלין אותו ממנו. ומיהו כפי מה שכתבו התוס' והר"ן וכמו שכתב מור"ם (שו"ע או"ח) בסימן י"ז שאם רוצות להניח ציצית הרשות בידן אפילו לברך עליו, ולהרמב"ם נמי אם רצו להניח ציצית בלא ברכה הרשות בידן, א"כ טפי ניהא גירסת הספריין פטרו. אבל בטלית אע"ג דמיוחד לאשה, כיון דלא מוכח אם הוא של איש או של אשה דכולן מעשיהן שוין, הואיל ופעמים מתכסה בו האיש חייבוהו בציצית. כך נראה פירושו. ואמנם נראה דהך תנא סבר ציצית חובת מנא הוא וכשמואל דאמר התם בהתכלת (מנחות) דף מ"א (ע"א) כלי קופסא חייבין בציצית. אלא דקמ"ל הכא דמ"מ בעינן שיהא הבגד ראוי ללבושו בר חיובא, ומשום הכי חילק בין רדיד לטלית. אבל לדידן דקמ"ל

ז והומת
היה לי
לא היה
שנתחייב
על ידי

ון פוטר
ות, שזה
באנשים

ליה כרבי
ז היה זה
כו' אלא
דכתיבנא
זה מיתה,
זם שמים
ה דרשינן
צלפחד,

ז (מנחות)
בציצית
זון פוטר
רמא כו',
יב (פסוק
רבנן כו',
זרור דמה
ז דסבירא
דאי דבני
לטעמיה
ז ד' ע"א
זה הכלל

8

מפני שפעמים שבעלה מתכסה בו. ועשו להם ציצית. אין ציצית אלא דבר היוצא ודבר כל שהוא, וכבר נכנסו זקני בית שמאי וזקני בית הלל לעליית יונתן בן בתיר, ואמרו ציצית אין לה שיעור. כיוצא בו אמרו לולב אין לו שיעור. ועשו להם ציצית. שומע אני יעשה חוט בפני עצמו,

פירוש ספרי דבי רב

כסות של אשה כו' ולא חייבו בטלית אלא כו'. והשתא ניחא הכל.

ועשו כו' אין ציצית כו'. בפ' התכלת (מנחות) דף מא (ע"ב) מייתי לה לאותבי מינה לאמוראי דאמרי התם דאית ליה שיעורא, ומשני אין לה שיעור למעלה אבל יש לה שיעור למטה וכן בלולב, ע"ש.

והנה מ"ש אין ציצית אלא יוצא ברור דהיינו מלשון ציצת ראשי (יחזקאל ח ג) שהוא ענף היוצא מן הראש. ואפשר דהכי נמי מ"ש כל שהוא, ילפינן נמי מהתם, דכי היכי דהתם אפילו גדל השער הרבה כל שהוא מיקרי ציצת ראש, והכי נמי הכא. ומינה דכי היכי דהתם אם לא גדל אלא דבר מועט בכדי תפיסה לא מיקרי הכי כדכתיב (יחזקאל ח ג) ויקחני בציצת ראשי, הכי נמי הכא יש לו שיעור למטה בכדי תפיסה, דהיינו ארבע לפחות כדאיתא התם. ומשום הכי מייתי [כאן בספרי] הא דזקני בית שמאי כו', לפרש דמשהו דקאמר היינו למעלה אבל לא למטה דדומיא דלולב קאמרי. ודע דהתם גרסינן יוחנן במקום יונתן.

ועשו כו' שיימא אני יעשה חוט כו'. שם בהתכלת (מנחות מא ע"ב) גרסינן: ת"ר כמה חוטין הוא נותן בית שמאי אומרים ארבעה ובית הלל אומרים שלשה. ואין ספק דכי היכי דארבעה דבית שמאי, פירושו בין התכלת והלבן, הכי נמי שלשה דבית הלל. וכתר הכי: אמר רב פפא הלכתא ארבעה, דהיינו כבית שמאי, ע"ש. וכפי זה הנוסחא שלפנינו הפוכה, וכצ"ל [וכה"ג בהגהות הגר"א על הספרי, וראה בפ"י רבינו הלל]: אין פחות משלשה דברי בית הלל ובית שמאי אומרים שלשה של צמר ורביעית של תכלת, והלכה כבית שמאי. דהיינו כדמסיק רב פפא התם, וכך נראה מדברי התוס' שם. וכפי זה נראה דהיינו כסברת הראב"ד דקאמר דחוט שלם דהיינו שנים מהשמנה כשהן כפולים צריך שיהא מתכלת, ודלא כהרמב"ם שם שכתב שבעה של

לכן ואחד של תכלת, דהיינו שחוט אחד צבוע מקצתו. ומזה הקשה מהרא"ן על מרן שכתב שכדברי הרמב"ם משמע בספרי. ומיהו נראה דמרן הבין בכונת הספרי דבית הלל כי קאמרי אין פחות משלשה היינו שנים של לבן, וממילא דחוט אחד שלם (דהיינו שנים בכפלא) צריך של תכלת, ובית שמאי אומרים שלשה של צמר, כלומר אין בהן תכלת כלל אבל הרביעי יש בה תכלת כלומר במקצתה, אבל לא שיהא כל החוט השלם של תכלת. אלא דטפי נראה כמו שהבינו התוס', דהשתא הוה ליה בית שמאי להומרא ובית הלל לקולא כי אורחייהו. ואמנם מ"ש מהרא"ן שם לסיועי להרמב"ם מההיא דבגמרא (מנחות) דף לט (ע"ב) דקאמר עשה גדיל ופותרהו מתוכו, ע"ש, ראויים הדברים למי שאמין.

וד"כ שהרמב"ם שם כתב דאין מנין לחוטין מן התורה. ולפי זה מ"ש כאן תלמוד לומר גדילים כו' (דברים כב יב), אינה אלא דרך אסמכתא בעלמא. והכי נמי מ"ש אין פחות כו', היינו נמי מדרבנן. ומשמע נמי מ"ש כאן אין פחות כו', דאי בעי להרבות בחוטין מצי להרבות כמה דבעי וליכא איסור כל תוסף אפילו מדרבנן. ולפי זה גם מנין החוטין הוא כמו שיעור האורך דאמרינן אין לו שיעור למעלה אבל יש לו שיעור למטה. ומיהו מלישנא דש"ס דתנא כמה חוטין הוא נותן כו', משמע דלא פחות ולא יותר למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה. וכך מתבאר ממאי דאיתא בסנהדרין דף פח (סוע"ב) גבי זקן ממרא והא איכא ציצית דעיקרו מדברי תורה ופירושו מדברי סופרים ויש בו להוסיף ואם הוסיף גורע, ע"ש, דמשמע בהדיא דאע"ג דאין מפורש בתורה מנין החוטין מכל מקום דין תורה הוא, דאם לא כן אינו נעשה זקן ממרא בודאי, ומאי קאמר ש"ס והא איכא ציצית כו'. ואע"ג דמדברי מרן הכסף משנה שם מוכח שהבין מהתוס' הנו' איפכא שאינו

ת"ל גדילי. מכו
וב"ה אומרים ע
בתחלתו, אבל ע
יעשה כולה גדילי
יש כאן טרוב. והא תאיר ע"ן
דין תורה, עמו הסלי
דעתו, דאדרבא מוכד
וכ"כ בהדיא התוס' נ
זה שם אלא ברף כו
מוסיף חוטין בציצו
בחמש טוטפות. וכן
(מנחות) דף לט גדי
גדיל שנים גדילים או
מקרא למנינא. ואמנם
דשם הביא בשם הע
שירצה. ומשמעות לי
הכי משמע, ומיהו ש
ע"ש. ולפי זה צ"ל ד
אין הכונה הא לרבות
כל תוסף, אלא כונת ו
למר כדאית ליה ולמ
הלבן והתכלת, לא תיב
לן התכלת אינה מעכב
מעכבת את התכלת (מן
דליכא תכלת סגי ליתן
שלימין דלבן ותו לא, י
ליכא תכלת אין פחות
למר, שלימים ויעשם נ
עושים היום שאין לנו
דמה שכתב הרמב"ם
התורה, דצ"ל שאינו מן
הדין דין תורה ואם הו
ועיין מה שכתבתי באו
על התוספתא דפרק ח
ראיתי להרב המופלא ו
אזולאי נר"ו בברכי יוס
מרן כדאמרן. והוסיף ל
שהוא ז"ל עצמו בריש
בסוגיא הנזכרת דהיינ
בד"א בתחלתה כו' ד
דקתני ציצית
דלולב, דפירושו אין

Gedaliah Moses ben Teevi Hirsh, ha-Levi

ביאור ענין וזמנו : על ש"ע א"ח הוא מיוחד : מבאר ומלבן דברי ראשונים והאחרונים לא' אזו : מגלה עמיקות והסודות : ע"י קושיה ושינוי וסדרות : נבחרת למצין וישראל : גם ה"ל פסח"ה ל"ט בקריה : פסקי ראשונים והאחרונים מצויה : דרך ילל ופרט למען יקל על הקורא : ישמהו מד' ויעלו הזמרים : צדוהם אלו דברים המצויים : מסו ומפני יקרים וכבדים : ישמעו החכמים ונבונים ויוסיפו לקח ורחנה : דבר מחוד דבר ווליו : כהנה וככה : צ"ל עת ובכל עונה : אשרי הדור שהגדולים נשמעים לקטנים : ואף אם הם חכמים ונבונים : והאדשים יהיו בעיניהם כסוטים : ועיהו חזק חיים : ואכל מפרי וישבע מטובו כי מולאו מלא חיים : כי הוא מקור מים חיים :

הכינו גם הקרוי בס' במהולל שמו מרחקים : דלה מים מצדו עמוקים : ה"ה הרב המה"ג גמסון ומגדל רב גברא בכולא : כש"ה כמהור"ר גר"ר **משה** ביהור"ר לבי **הירש** הלוי אשר איתן מושבו ואשר ש"ס על כסף הוראה בק"ק **יאנווא** הסמוך לק"ק **ברסק** דל"ט ול"ח : ונתקבל לרב ואב"ד בק"ק **לאשיץ** במדינת מעהרין : ה"ה יין וכו' להרב המה"ג ביהור"ר **יונה נחום** אה"ו של הגאון המפורסם בעל המחבר **ש"ך** וחזן הגאון הגדול מהר"ר **שמואל** קאידוונבר בעה"מ מספר **ברכת הוזהר ז"ל** :

ואח לדעת שכל מקום שזכר בספר הלו חיבת גויאזו וכריאו עכו"ם לא קאי על האומות שאנתנו דרים ביניהם בזמן הזה ואדרבא אנתנו מתפללים צלופס ונשלום המלכות רק קאי על האומות הקדמונים שהיו עובדי עכו"ם ודומים

ב פ י ר ר א

לרשימה : שנת ה'תתקצ"ט : תמונת : רבינו יעקב : שנת ה'תתקצ"ט : רבינו יעקב : שנת ה'תתקצ"ט

הטעם לאו מחוס הולמ'ה ה'ה'ל'י'און אס פסול עליהם כיון דנכסדוח
 געשאו לאחמסו דלחסי' כ'ק'ז' אגד' זה צעטע עשי' כמ' של סק'ה חבל
 אס נח נאחר מקום ה'ל'י' גע'ג ש'לס לא יחפור כלל וזאף ה'ל'י'ת
 שיעשה אחר חפירה לא מהני והנה ר'יו' כ' חבל אס נקרע ונשתייר
 כ"ס נשאר ע"ל נראה ציבור דבריו שפ' ל'היכי דהנגד מלמעלה למקום
 ל'י'ת שלס ומוחזר כמו שה' לא דסמוך למקום ל'י'ת נקרע והוא הו'ן
 ג' לשפח הנגד דבזה פסול לדעת רע"מ ולא מהני חפירה היינו דוקא
 שנקרע לגמרי עד שלא נאחר הקוצר נמטה בשפח הנגד כלל חבל אס
 נשתייר ג"כ כיון שהו' מחובר למעלה ולמטה ואין הקרע כ"ח צאלמע
 כשרה וזה נקרא מהא דס'ה שאס נקרע הטלית מוקצ' ה'ל'י'ת ולמטה
 ונשאר כ"ס כשר והוא צפיק החכלת דמ' צע"ה צמעשה דרבינו ור'
 סמאי ע"ס צפרס' וזה נראה צפירוש דברי מהרי"א שהציא הרב'י שב'
 על דברי הטור פ"א נקריע מכל וכל וזנה יחייב צוכו' ע"ס צצ"ו וכפי
 האכוון שב' צדברי הר"ש ל'שיטת רע"פ כן נראה דעת ה"כ' כשיחזו
 דכ' וז"ל ק"ר' ע' טלית שיש בו ל'י'ת ונקרע הכנף סמוך ל'י'ת אס הוא
 חוץ לנ'י'ת שיהי' לא נחטט ה'ל'י'ת כיון שנאחר שיעור שלס ה'ל'י'ת
 כוף דהיינו גע'ג חוץ ג' אס נקרע בטל ה'ל'י'ת מיד שלא נשתייר בו
 צו' שיעור כוף ונשחזור ופירו' ה"ל' הולמ'ה עכ"ל נראה כוונתו כמ' ש'
 צדברי הר"ש ד"ר אף אס יש רק קרע בקנה הנגד חוץ ג' ולא נאחר
 מחובר כלל אף שמתובר למעלה מ"מ כיון שאין צו' שיעור כוף גע'ג
 בטל ה'ל'י'ת אלא דבהא פלוג'ה דהר"ש דלדוד' מהני חפירה הטלית
 צה ל'י'ת חס'תן ולהציא וזאת ועוד אחרת דלדוד' אס נקרע לגמרי בכנף
 מהנגד נפסלו ה'ל'י'ת שנה מסוס חולמ'ה וזאף אס חיה החתוכה
 דתנה ויחר מצע' ג' ובגד צאלתו וזהו למעלה סק'ה הארצתי צציבור
 צדיקה לפי ש"תיהי מצובה ג'ולה דבריו הרב'י לפע' דכ' שדעת
 יהו' צדיקה ה"א ש'שיט' רע"מ ולא קצו' ז' כלל וכן משמע מדבריו
 שפ' צדברי הנ"י שלא צדברי הר"ש וזהו הי' דעיקר דברי ס' חוץ
 ג' וזוף ג' פי הנ"י צדרי הר"ש ל'שיטת רצ"מ והו' משמע מדבריו
 לדעת ר'ו' ד' אף אס נקרע כל הכנף מהנגד ונאחר רק מטע' מחובר
 וצדקה לדעת רע"מ לחפור ולא נראה כן מדבריו ומדברי מהרי"א
 והרב'י המה על דבריו והניחם צל'ע' וצ'ע' דברי מהרי"א נכונים עם
 דברי ר'ו' ויחיה ה'וה ש'כ' ע' ר'ו' כ' הארצתי וזה מצו' א'ינו
 דהארצתי כתב בהדיא שנקרע למעלה מ'נ' ואס'ה חתנה שיהי' מחובר
 דוקא והרב'י פ' צדרי ר'ו' אס נקרע חוץ ג' ואס'ה מהני שיעור כ"ס
 והו' ר'ס הרב'י עלמ'ו נשפך צה דין עלמ'ו כמ' שס'ס והיינו לדע'
 ל'י' הר"ש כמ' ה"ז והוא הדבר שב' מהרי"א דבריו ג' ל'י' ש'ס
 צרימ' כחצ ספ'א וז' ל'נפק ה'נף שיש צה ל'י'ת חוץ ל'ן אלא ש'ס
 חופרה צוקותה צ'חוף ג' א' לא יחפור עכ' ל'נראה מדבריו דס'ל אף אס
 נקרע לגמרי מהנגד כיון שיש צה גע'ג יחפור עם ה'ל'י'ת שנה ולא
 צעי שיעור כלל צחיבור ולהכי כ' חופרה צוקותה למעט דש'ל צוקותה
 לא יחפור כמ' אס יקודס ה'דינ' ד'ס'ן שלא צי'ת ד'ס' ה'ד'ע'ו
 דוקא אס נאחר מחובר לצנן לא ה' ל'ר'ך לכהו' חובה צוקותה ואף
 ש' ח'קוס נבי א' א' ח'קוס אחר דעטס שנאחר ועשו לה' ל'י'ת אף
 מן העשו שהרי זה דומה למי שנעשה מחל' עכ"ל אין כוונתו מסוס
 חולמ'ה ש'ח' כ' קרא דעשה לך ה' ל'להניח וכמו שהציא שס הלכה י'
 ג'י הטל' לצנןק שלש אף ש'ס דערו שאין ס'ס פסול על ה'ל'י'ת שבכנף
 זה ואס'ה ח'ינו יולא ד'ע'ין עש'יעל כוף צגד זה ולא מתה שנעשה
 צצנן אחר והוא קרוב טעם שפ'ר' יוהר"ש כמ' של סק'ה ה'וכ' הרב'י
 שדבריו נוטה לדעת הנ"י לשיטה רע"מ ד'ס' נקרע הו'ן ג' שרי הטלית
 צה ל'י'ת אחר חפירה דמשמע דוקא לפסול ל'י'ת ש'נה צעטח
 קדיעה קאמר עכ"ל והיינו מ'כ' הכנף שיש צה ל'י'ת ולע"ן שאין זה
 שוכר לרצו'ת ד'יס'ת הולך לכהו' כן ד'ס' הוא חוץ ל'ן חופרה
 צ'קוס' אשילועס ל'י'ת שנה והרי זה מוכסם לכ"ע צפי' סוג'ה'ס'
 אצל צ'חוף ג' א'ס'ס לפרש צגמ'ל'ת מהני חפירה אשטר לפרש ג'ס
 צדבריו כן ואין הכרע פלל מדבריו כי דרבו לעולם לפרסום כלסון ג'גמ'
 ול'י'נ' נראה כיון דתצרי הר"ש ש צמ'ו' נראה ונקט כרס'ו ל'עיקר
 כמ' הרב'י ונס צ'חיבורו נראה דהניח דעת רע"מ להחזיר על הא'
 דר'ס י'וחר והרי לא נחלק על פרס'ו וכן נראה מדברי הטור ש'ס'ס
 כלסון ה'ס' ש'שתע דעתו להחמיר בכל ענין ונס המרדכי פ' כפרס'ו
 ודאי חוץ להקל כלל כל מקום ש'ס נד' חומר לר'ס' י'ז'ל ואף ש'ס ר'ס'ו
 מסוק דנקטי'ן כר'ס' מהינו היכי דאפשר י'ס לתום לדבריו ש'ו' לע"ן
 כמ' וכל שנקרע הו'ן ג' צ'חזו עי'ן שיהי' ואפי' נאחר מחובר מקצתו
 לצנן חוץ להקל אס לאו אס שלס במקו' ה'ל'י'ת גע'ג או שנקרע צחמלע
 צמקוס שאין להו'ס לחס'ת דר'ס' וצנן חר'ס' צו' ח'ה כ' חפירה

יח

צ'ע'ס א' להרמז'ס וכו' ולהראש כו' הנה לא ציבורי הפוסקים
 דין כסות חשה אס יתכסה צה ה'א'ס לפרקים חס'י'ת צל'י'ת
 ח' לא ומה צריח ד'ס ה'ל'י' צ'פלוג'ת הרמז'ס והר"ש ש'דל'הרמז'ס ד'ס ל'
 כסות חתו'ת לחל'ה חפ'ה א'ס צ'גשה צ'וס חייבה צל'י'ת צ'וס עכ"ס
 אלא צ' דכ'ו ציבור כסות חתו'ת א'ל דלעולם צ'חוף חייבה א'ס
 ל'גשה צ' חייבה א'ל כ'ס' חתו'ת א'ל א'ס א'ס צ'גשה ח'ו וצ'ס צו' ה'א'ס
 חייבה ואף לפי מ' ש'ס'י' מ' סק' צ' צ'חכ'י'ן אף להרמז'ס פטורה אף
 א'ס א'ס צ'גשה לפעמ' צ'ח'י' ח'ס כסות ע'מה ל'לו צ' חייבה ה'א' כ'ס' א'
 ח'נ' הכ'א דכסות ע'מה צ' ח'וי'ת א'ל ד'ג'ה ח'וב'ה ל'לו צ' חייבה ה'א'
 מ' א'ס א'ס צ'גשה צ' צ'ר' צ' ח'וי'ת חייב לעשות צה ל'י'ת חבל להר"ש
 ד'ס ל' כסות חתו'ת ל'ילה פטור אף צ'וס א'ת צ'חר יחוד הכס'ו ה'ל'
 מ' צ' ח'ו'ת וכסות זה מיוחד לנשים פטורה אף א'ס א'ס צ'גשה ח'א'
 וע'י' א' ס'י'ט סק' צ' כ' ל' ח'נ' מהו ק'י'ל' לפ' ז'ת'ה ד'צ'ח'ו ה'תו'
 פ' החכל' ד' מ' ס'ו ע"צ ד' ח'כ'ת ח'ן צ'ה צ'חוף ד'צ'ו זה ספרי ד'ת'י' ס'
 ר' צ' ח'ומר צ'חוד צ'טלו ח'מ'ס א'ת כסות של א'ת'תן ה'ל'י'ת א'ל ח'וי'ת
 צ'ט'י'ת א'ת ח'מ'ט א'צ'ע'ל ז'כ'ס צ'נ' עכ"ל וז'מ'א'ל ה'טעם ח'ס ח'מ'ט
 שר'ג'ל להחכמה צו' ה'ן כ'אן ח'ות כסות של ש'י'ס וע'ל

יז

צ'ע'ס א' להרמז'ס וכו' ולהראש כו' הנה לא ציבורי הפוסקים
 דין כסות חשה אס יתכסה צה ה'א'ס לפרקים חס'י'ת צל'י'ת
 ח' לא ומה צריח ד'ס ה'ל'י' צ'פלוג'ת הרמז'ס והר"ש ש'דל'הרמז'ס ד'ס ל'
 כסות חתו'ת לחל'ה חפ'ה א'ס צ'גשה צ'וס חייבה צל'י'ת צ'וס עכ"ס
 אלא צ' דכ'ו ציבור כסות חתו'ת א'ל דלעולם צ'חוף חייבה א'ס
 ל'גשה צ' חייבה א'ל כ'ס' חתו'ת א'ל א'ס א'ס צ'גשה ח'ו וצ'ס צו' ה'א'ס
 חייבה ואף לפי מ' ש'ס'י' מ' סק' צ' צ'חכ'י'ן אף להרמז'ס פטורה אף
 א'ס א'ס צ'גשה לפעמ' צ'ח'י' ח'ס כסות ע'מה ל'לו צ' חייבה ה'א' כ'ס' א'
 ח'נ' הכ'א דכסות ע'מה צ' ח'וי'ת א'ל ד'ג'ה ח'וב'ה ל'לו צ' חייבה ה'א'
 מ' א'ס א'ס צ'גשה צ' צ'ר' צ' ח'וי'ת חייב לעשות צה ל'י'ת חבל להר"ש
 ד'ס ל' כסות חתו'ת ל'ילה פטור אף צ'וס א'ת צ'חר יחוד הכס'ו ה'ל'
 מ' צ' ח'ו'ת וכסות זה מיוחד לנשים פטורה אף א'ס א'ס צ'גשה ח'א'
 וע'י' א' ס'י'ט סק' צ' כ' ל' ח'נ' מהו ק'י'ל' לפ' ז'ת'ה ד'צ'ח'ו ה'תו'
 פ' החכל' ד' מ' ס'ו ע"צ ד' ח'כ'ת ח'ן צ'ה צ'חוף ד'צ'ו זה ספרי ד'ת'י' ס'
 ר' צ' ח'ומר צ'חוד צ'טלו ח'מ'ס א'ת כסות של א'ת'תן ה'ל'י'ת א'ל ח'וי'ת
 צ'ט'י'ת א'ת ח'מ'ט א'צ'ע'ל ז'כ'ס צ'נ' עכ"ל וז'מ'א'ל ה'טעם ח'ס ח'מ'ט
 שר'ג'ל להחכמה צו' ה'ן כ'אן ח'ות כסות של ש'י'ס וע'ל

ס פ ר

משכנות יעקב

שו"ת מארבע חלקי שו"ע
חלק ראשון
ע ל

אורח חיים יורה דעה

אשר הונף ואשר הורם
מאת

כבוד הגאון הגדול המפורסם נ"י
עמוד הימיני פטיש החזק הצדיק ועניו המפורסם

כקש"ת מו' יעקב זצוק"ל אב"ד ור"מ דקארלין יע"א

הוא מחלק ביעק"ב מעיני התורה שו"ת יקרים, אהובים וכוהורים, פים
סמלל רכרכתא, לאפוקי שמעתתא והלכתא, מזקק ומצרף השו"ת עפ"י
שיטות ככלי וירושלמי ותוספתא, גם מקבץ מהרבה פוסקים ראשונים
ואחרונים, אשר סהם יקחו המעיינים, המינים המינים, פסקים ודינים,
ושמעתתו' כיומא דאיסתנא צלולה, והכל בשכל ישר הילך ובדרך סלולה,
כל חיך הטועמם יחככם עד לאחת, וירוה דשן ונחת:

יצא לאור בפעם ראשונה בוילנא שנת תקצ"ח
ועתה יוצא לאור בסדר חדש ומשוכלל

פעיה"ק ירושלים תובנ"א

שנת חמשת אלפים שבע מאות ועשרים ליצירה

ועוד דמכיס חתי דרי יוהן דחרומה כר' ודרי' דגיטין כר' מי
 לבדי ויעקר בקר' מדרי' דגיטין ולא מדרי' וכן גס מדרי' א
 דגיטין קי' הדרכ' הגוף להכשר דה' דמכני מהשבה ניכרת ועוד מה
 שלפי פי' כתיבת הגע' עלמו הוא מוכיח על מהשבתו לשמה ומגיל
 דוגמי כותב להתלמד ולה' לשם גרושין והא' דהדי' ה' ברש' זכחי
 דסתם כתיבה גע' לחו' לשמה קרו'. ועיד דמוקי לדרי' דחרומ' דה'
 מהשבתו ניכרת מהני כר' כר' ז' דה' קדושין בנינו לבין דהרי'
 הוי קדושין ועיי' היונו משום דהרי' עיי' ופושן מעשיכון פשיכון
 הוי מעשה המוכיח דכני בנינו נצ'י' לה'. הרי להדי' דבהרי' עיי'
 הוא דהוי מעשה המוכיח ומכני לרי' דרי' ז' ואל' לרצנ' ולד' הוסי'
 בעיי' מהני לכ'י' ועוד יב' הקדוקים ואין להפריך כי לנצי'ד
 הלאמה יורה דרכו צפי' היחובלמי ומסקנתו כמי' והדרי' צרור
 מלנו בני' שום קי' כלל ועיקר הקר' דווקא מדרי' דמ' דהפי' עיי'
 דהיינו מהשבתו ניכרת כר' גל' מהני ומקי' דרי' דהרי' דחרומות
 ה' דוקא משום והשבת' ה' לה' היתה תרומתו תרומה מדחוי'
 ונקול'. ואז' מתור' קר' הוסי' דה' דה' מגיטין אהכשר ומחוי'
 משני מתרומ' ולפי מי' לקיי' דמכני' לה' מזי' להקשויו דמ' ה'
 דמהני דכני' מעשה המוכיח היינו מדרבנן וכדמסקין דרי' דין
 לרי' יוהן ואיי' ל'ק' מגיטין דהוי' לקול' רק מדרי' דחרומ' דבעי'
 דווקא משום דר' והשבת' כר' ה' לה' מהני גס דחרומות אף דהוי'
 לקול' דהדוריייהו'. ומקי' שפיר מגיטין מדרי' דל' מהני עיי'
 חבנ' בנה' עיי' וודחי' דה' הוי' מעשה המוכיח כלל כמשל' דשמה'
 כי' להתלמד הו' לשהוק' וכיי' ומסקין דהני' חרי' מימרו דרי' פנינו
 בפלוגתה דרי' דרי' צר' ורצנ' בקדושין כמשל' בלוק'. ורי' דגיטין
 דרבנן דקדושין דל' מהני אף דבעיי' אף זינן לבין אחרים אין
 קדושין קדושין ונמלנו למדין לפי' דגס ר' יוהן דמסקין בחולין
 דמהשבה ניכרת גל' מהני מדוריייהו' רק מדרבנן היינו כר' ויוהן
 דגיטין דפנינו על רב' הגוף ארז' הוינו דגיטין כ'ל כר' דחרומות
 ואיי' כ'י' דהני' כסחמה' דסוגי' דהוינן דמסקין דאין נו' מהשבה
 ניכרת מדוריייהו' וכמשל' וזכני' דחרומות לה' מהני גס בעיי'
 נכ'י' דחרומ' כהי' והשבת' ועיי' לה' עדיף ממהשבה ניכרת.
 וקיי' קר' הוסי' דה' ג'י'. ודרי' ככ' זה היעצ' כו' דכרי' נכתיב
 ומיוצבים הנה' בשתש' :

ליום. וזו כ' עמוקה ונכונה נע'ד. וזכר יתסבזו ד' רש'י ז' דמ'
 בשבת שמה' יהיה לו ככות המיוחדת ללילה כו' היינו למיד' הוצת
 מנא ומי' רש'י ז'ל' שם ככך ד'יש פוערין ואפי' דלילות הוצת
 עלית הוא ואפי' מונחת בקופסא כר' ודויק ל' דפוערין עיי'
 ובתוס'. ובין דהפי' בקופסא הייבוס עיי' הא דפוער ככות לילה
 היינו המיוחדת ללילה חל'ל דיום מהחלת לקיחתה ועשייתה הייבוס
 ואפי' בקופסא. חל'ל דמנחות פי' ככך דרי' ח' גזירה משום ככות
 לילה דיהיב עמלה נד' רב דחמר חייב למה הסרוב ולא ח' פערוב
 כ'כ' ד'יש. וריינו חל'ב' דהי' דקיי'ל הוצת גברא. ולהכי לא
 חייב פערוב כ'ל'ב' ד'יש. וזה משום דל'כ'ת רש'י ז'ל' כ' ז'יש
 לילית הוצת מנא' ור' סדר הוצת גברא וכן קיי'ל ושידך לישראל
 דל'כ'רין עפי' כמי' רש'י ז'ל' וכן פי' שמה' יהכסה דה' בלילה
 שהינו זמן לילית. ואפי' לילית מי' הפוסקים צ'ס רש'י ז'ל'
 כהרמב"ם. והנה' דתוס' כ' צ'ס לילית ז'ל' דשדק' מה' דל'רי' תכלת
 אין כה' משום כלל'ים ואפי' צ'עלית פערוב. מדקלמ'ר ואפי' ברוח'
 משמע דה' ח'ל'ל אין כה' כו' הוי רבותא צ'פ"י. ואפי' הוא עוד רבותא.
 וביב' ח'הי' לזה מגמי' דיומא. ולכן פי' דהרבותא דאין כה' משום
 כ'ל'ים ח'פ'ינו בלילה דלח'ו זמן לילית. ואפי' כ' עוד בשמו דמיוחדת
 ציוס הייבוס אף בלילה וכי' הר"ש ז'ל' דלכריו הח'רונים סותר'
 ה' הרב'שנים דמדכרי' הרב'שנים מי' דל'שמעין רבותא דאין כה'
 משום כ'ל'ים בלילה אף דלח'ו זמן לילית. ואפי' כ' דהייבוס בלילית
 ואיי' ניכ'ר הו' רבותא ללילה כיון דהייבוס פשיע' דאין כה' משום
 כל'ים. וכי' הר"ש ז'ל' דלכריו הח'רונים גראה' עיקר עיי'.
 ופי' דווקא דרי' ז'ל' מ'ל' דהפי' במקומה עומדת ומאי' ח'י
 נדכויו. ועוד קי' לו על ד' רי'ת ז'ל' דפי' רבותא דשמיאל אפי'
 בלילה דלח'ו זמן לילית. הא' שמהל' ס'ל' כלי' קופסא הייבוס בלילית
 ועיי' ס'ל' דהוצת מנא' הוא המיוחדת ליום הייבוס ח'פ'ינו בלילה
 ול'ל'ים. ומאי' רבותא דאין כה' משום כלל'ים. וי'ל' לתוך דה' למיד'
 הוצת מנא'. והעלית הייבוס אף בלילה. אפי' ס'ד' שלא' כתיבה
 תורה לנוצ'ו רק צ'מן המהוי' בלילית כגון ציוס שהוא הגורס
 נענית זו להתהייב בלילית מפני' לביטו ציוס שהוא זמן רחוק
 ונקיים מלוח' ורחית' כר' דחרת'ס. ועיי' כתיבה התורה התורה לנוצ'ו
 אף שהוא כלל'ים חבנ' בייבוס עיי' ה'יש לנוצ'ו חינו' מקיים
 שום מלוח' נוספת והענית' צ'עלמה' מהייבוס ועומדת מפני' יהידחה'
 ליום. נגיי' לביטו בלילה ה'ה' הוא כ'ל'ים גל'ה' במקום מלוח'.
 דה' לביטו בלילה אין צו קיום מלוח' וגל' גורס לחיוב מלוח' והיו'
 עשה דתורה צו' ל'יה דכלל'ים. צ'עלמה' לביבוס דיום היא בגורמת
 ובמהייבוס למלוח' ועיקר קיום המלוח' כה' וגס מלוח' רחוק חזירה'
 ציוס. ולהכי ח'ל'עריך שמהל' ל'שמעין דתכלת אין כה' משום
 כלל'ים כלל כיון שהיה תכלת דמלוח' ול'רובה' לענית אף בלילה ולא
 הסרה תורה כלל'ים. חל'ה' ח'פ'ינה' ל'רובה' למלוח'. ואיי' לא מוכח
 מדשמהל' מידי' נדדון דקיי'ל הוצת גברא להתחיר להתעקף בלילה.
 דה' הענית' אין מייבוס עניו מלוח' כלל. והאד'ס' לנוצ'ו בלילה לאו
 כה' חוצ'ה' הוא בלילה. וניכ'ר מלוח' בלילה כלל וי'ל' דחית' ביה משום
 כ'ל'ים וד' רי'ת ז'ל' דדיוקן מכך דשמהל' לר'ך י'שבו. ומי' החוס'
 ובר"ה' ז'ל' צ'ס רי'ת' לכו'ת'ה' מהירושלמי דמוחד ליום הייבוס
 אפי' בלילה מה' דה' עמלה' דרבנן דל'ה' קרו' נה' מי'ע' שהז"ג שכן
 המיוחדת ליום ולילית הייבוס. ופי' ז'ל' משום דעיי' מיוחדת
 ליום ג'י' הייבוס בלילה נע'יד רחוק זו ל'ע' עיב'ה'. דהיי' ל'ל' לחומר
 שכן המיוחדת ליום וייבוס כר' הוסי' המיוחדת ציוס הייבוס בלילה
 מ'חי' יי'י' כה' דמוחדת גס ללילה חל'ה' מי' נכ'ל'תה' מה'ו' לישנ'ה'
 דמ'ל' הייבוס עלית' היא והמיוחדת ליום פשיע'ה' דהייבוס ללוח'ס. רק
 דשמעין רבותא דאף שמוחדת גס ללילה וס'ד' דבעין מיוחדת
 ליום לצד קמ'ל' דל'ה' צ'על' יהוד' דיום צ'כ'יו והעלית' הייבוס משום
 יהוד' דיום כיון דהייבוס מנא' היא. חל'ב' למיד' הייבוס גברא שיהיה
 ח'י' לנוצ'ו ציוס הייבוס גס בלילה מפני' יהוד' ליום כיון דגברא'
 תניה' מינת'ה' ח'ן' ננו רחוק' ועוד מי יחמר דהירושלמי ח'ורי' להייבוס
 בלילה דינמ' להייבוס ציוס וס'ד' דפערוב' מפני' יהוד' ללילה ג'י'
 ובר' מן דין הא' הגמי' דין' לא' ס'ל' כלל' כהירושלמי דה' צ'גמ' ז'
 מפרשין עמיייהו' דרבנן דפנינו ח'י' ומחייבי' נכ'ס' בלילית משום

7 ←

ב) שאלה הלושב כמות לילה ביום או להיפך מה דינו לענין יציאת :

תשובה הנה דין זה נוגע בדין לילה חי הוי זמן לילית. והתקין
 הפוסקים י"א דכל שנוצ' בלילה פטור ה'פי' מיוחד ליום.
 וכל שניצ' ציוס הייבוס ח'פי' מיוחד ללילה נמצ'ה' תלוי' בל'ביבוס. וד'
 רי'ת ובר"ה' ז'ל' דתלוי' בייחוד' חל'ס' מיוחד ליום הייבוס ח'פי' נוצ'ו
 בלילה. וכן המיוחד ללילה פטור ח'פי' נוצ'ו ציוס. וכיי' צ'ס הר'ז'ב"ה'
 שהיה מצד'ק על הענית' דהשתעפו ציוס'י' קוד'ם צקר וד' הרמב"ם
 ז'ל' ככ'רה' רב'ש'בו' דאף המיוחד ליום פטור בלילה וכיי' צ'ס רש'י
 ז'ל' וכונת'ס' נמי' רש'י ז'ל' ג'יו רי'ז' חמר גזירה' משום ככות
 לילה ופי' ז'ל' שמה' יתכסה דה' בלילה. מי' דאף במיוחדת ליום.
 ובמנחות כיי' רש'י ז'ל' חל'ל' כ'מי' צ'בת פי' כמה' מדניקין ג'יו
 תגמ'דיו של רי'ב"ה' וח'ינה' ס' כו' כו' שמה' יוה' נו' ככות מיוחד
 ללילה ויטי' דה' לילית כר' נו' כד' רי'ת ז'ל' דהמיוחדת ליום הייבוס
 ח'פי' בלילה. וקי' ד' רש'י ז'ל' אהדי'. וי'ל' לישב ד' רש'י ז'ל'
 דס'י' דה' מינת'ה' הניה' צ'פ'ינת'ה' דלילית ח'ו הוצת גברא הוא
 ח'ו הוצת מנא' הוא. דחי' יימ'ה' דהייבוס מנא' הוא עיי' ש'ל' בייחוד'
 הניה' מינת'ה' דכל שמוחדת ליום הייבוס ח'פי' מונח' בקופסא כל'
 שמוחדת נ'כ'ישה' דיום. ח'י' וודחי' גס בלילה הייבוס דעיקר מלוח'
 היא על הככות. וה' דכ' ורחיק'ס' ח'והו' דמינה' ממעטינן ככות
 לילה היינו ככות המיוחדת ז'מן' ח'ינה' צ'ר'חי' ואל' ח'חי' מינת'ה'
 צ'כ'ישה' כנל'. חל'ל' נמי' הייבוס גברא' היא ואיי' עיי' ורחיק'ס' ח'והו'
 היינו ביה' המשתעף רחוק' ח'והו' חל'ס' ח'ינו' מהשתעף פערוב' הככות
 אף במיוחדת ליום ח'י' כהשתעף ח'חי' מינת'ה'. ונפי'ץ ס'ל' דכל'
 עיקר היינו ח'ס' ניצ'ו ציוס. חל'ב' לנוצ'ו בלילה פטור אף במיוחדת

שפשוט ענין ר"י וי"ב עשוק וז"ל והגדלה עכ"ל ללמדת שמו יוס כלל
 עם כלאים. וכי לכלאים זליות מותר לגמרי חף שלא בשע
 מלוא. וכי הרצ"ד ז"ל שאכור והשיג שם הרצה על ר"ח ז'
 ונמליו למדין מכל זה שדעת הר"י ורמב"ם ורש"י ורצ"ד ורבי
 יונה ז"ל דכסות יוס פטורה מלזיות זלילה. וכ"כ הר"ן ז'
 בקדושין פשטיות צסוגי' דכל מי' שחזמי'ג. והוסף עוד להר
 גם בכסות לילה שגזשו ציום וכי דתרתו עשין מיוחד ליום וציון
 וכי דכתי משמע קראו עיי"ש. וא"כ להלכה נראה די כצ"י שז'
 כהרמב"ם דרבי' גדולים הרצה מסכימים עמו וגם הר"י רבו ז'
 ומ"ד המחייבים זלילה לא מליוו בהדי' רק הר"ש ז"ל והר"ב
 כפי מ"ש בשמו שהיה מצדך ציוה"כ קודם השחר. ויהודלו יונה
 כי די ר"ח ז"ל אין צהם הכרע ח"ס סוצר להייב כסות יוס זלילה
 ועיקר רצונה דידיה להתיר עכ"פ זלילה ולא יהא צו איסור כללאו
 והן עיקר דבריו ז"ל. וכן משמע ממסקנת התוס' ז"ל צמתהו
 אך מ"ש הר"ן ז"ל לפטור ג"כ חף לדעה זו כסות לילה כשלוש
 ציום אין נראה כן מדי' כל הפוסקים לדעה זו כסות לילה ציון
 הייב וצנזישה הילח מילתה חף שמיודה. וכ"כ די הרמב"ם שז'
 זמן מלוא לזיות ציום ולא זלילה שז' ורתיסת אותו ולא כי כל
 דצטין כסות המיוחדת ליום דוקא רק בגזרת תניה מלתא זלזישת
 ציום. ונעני"ד מי' כן מהגמי דתי' ורתיסת אותו פרע לכסות לילה
 או אינו חלף פרע לכסות סומא כשכחה אומר אשר התכסה הר
 כסות סומא אמור כתי' הכי דכ"ד למטעמי מורתיסת כתי' לסומא. וע"כ
 דתי' שייך למטעמי כסות סומא שבהה פטורה חף כשלוששה ח"כ
 די הירחא דממי' ח"ס בכסות של סומא הכי היה שאלה ח"ל
 התרים ופטורה צ"י מ"הת' חף להחר לי' יוס רק מדצטין סומא
 נלחי' ששמי' כמי' הפוסקים. והם נהגו לחי' הכי עוד כסות
 סומא. ועוד מה ענין שפטור הכי' היתה כסות סומא
 ה' קי"ל עליות שהקטן מהכסה צה ראשו ורצו והגדול יונה
 צה ערתי הייבה זליות הכי אינה מיוחדת להגדול רק דרך ערתי
 הוא יולף צה ומיוחדת נקטן. והפ"ה הייבה מבי' הגדול חף
 דקטן לא צה חוצה מדאורייתא הוא כלל. דהו"ך דצטין ומחייבין
 לה חף צתכנה כדתי' צגמי'. וכן לענין סדון זליות. הכי דמחייבין
 מדאורייתא כסות המיוחדת נלחיוו צה חוצה כז' צה חוצה יולף
 צה ערתי כ"י כסות סומא כל שפקה יולף צה ערתי הי"ל לחייבי
 חי' לאו משום שאלה. והה דקטן ל"ל נפי' שתי' להקטן קטין וחצו
 קנה לו הערתי וחתכי שייך צה לצבור ונה מיקרי שתינה ח"ס
 יולף צה ערתי. וחי' עיקר הה"ה לפטור הסומא מלזיות ומרצין
 ליה מהשר התכסה כתי' ודומיה דכתי' משמעין כסות לילה היינו
 כשגזשו זלילה ונה משום ייחוד לילה נהוד וכ"כ הרמב"ם זליוו
 העבור וסומא הייב זליות שז' אשר התכסה כתי' דקדק לכוז החווב
 על הסומא נצד כמ"ש ועוד דהיא היתה כמו דמחייבין כסות
 המיוחדת לקטן שתינו צה חוצה מדאורייתא כל בגדול יולף צה
 ערתי וחף נכתי' כמבואר צגמי' ש"מ דלהו צייחוד תני' מלתא
 רק בצנזישת הצר חוצה חף דרך ערתי. ונמה נה יומא כן גם
 צכסות לילה כל שיו"ף צה ערתי ציום וכדמי' נלחורה מהכפרי דתי'
 ריב"צ דחייבו עליות שז' נשים מפני דפשיטם בעלה מתכסה צה
 וברי' עכ"פ היה מיוחדת לנשים ולה לאנשים רק לפעמים דרך
 ערתי דכתי' דייק לטון דלפעמים ועוד דלח מיוחד לצעלה ג"כ
 מחי קמ"ל ריב"צ פשיטת דחייבת חי' דרך ערתי ומחייבין לי'
 ולפי"ז הכי מהר"הו נהחמיר צסודין שדח' מתכסה צה יושן
 צהם כמה שעות ע"ה היום וצפרע צימי הק"ך צמדיחתינו שרבו
 חנשים ישנים ציום וכמעט רהו לקריתו מיוחד ליום ולילה. וכצ"ר
 כי שר"ה ז"ל היה עובה נהן זליות. והי' מהעוב נעשות קתן חי'
 שגונה צכל כה"ג צדי נפועתן מלזיות. רק יש ניהן טעם נפועתן
 שתי' עומדים נצזישה כולל דהיינו דרך טיטוף ראשו ורצו ונה
 קרינן צה כסות. וגם צעה השניה אין מתטפף ראשו ורצו צסדן
 נצד רק שוכצ ע"ג כ"כ וממטלה מטיסה צסדן ואין הסדן נצד
 מתכסה ראשו והיו יהסודין שביכצ עיניהן פשיטת דפועתין דלח
 נצזישה מיקרי. דלפי' גצו כלאים ח' נה יעלה עיני' חלל חתה
 מותר להניע תתיד רק מדצטין חסרינן ככלאים הכי להדי' דלא

ודצטין דתי' נשמי' ג"כ הטהויה הקטן וצ"ל יולף רתי' חתה
 לפרזמי כתי' ולא ס"ל סצרת הירושלמי דמ"שה לא קרינן לה מי'ש
 שהזמן גרמח מפני שהמיוחדת ליום הייבה זלילה. וא"כ נלחורה
 הרצה יודוק מגמי' דינן מדלח חי' הכי בעטמה דצטין ע"כ ס"ל
 דחף המיוחדת ליום פטורה זלילה ואין זלילה שום מלוח לזיות
 כלל. וכ"כ ממי' צפפרי ורתיסת אותו ציום ולא זלילה. והם
 היחה עליות מיוחדת ליום וילה הייבה זליות. ג"כ אין רחיה
 לעני"ד דלח צה להורות הייב הלוצשו זלילה רק הייב העליות וח"לי
 דוקא ציום וכמי' צדי הירושלמי או דג"כ ס"ל חוצה עליות היא
 וכופה דספרי דתי' ר"י צן צצא צייחוד פטור חכמי' כסות של חשה
 מן הלזיות ולא הייבו בעליות חלח משום שבעלה מתכסה צו ולא ס"ל
 משום דמיוחדת ליום וילה הייבה תכח' מ"ש בלח הזמי'ג וכמת
 ר"ש. וצמתת הדצר קשה חלו הכי הייב המלוא גם זלילה לכסות
 המיוחדת ציום הכי קרינן לה מי'ש שהזי'ג ה' הרצה הייב המלוא
 אין לה זמן רק זה הוא מתנהי' הכסות שבהה מיוחדת לזמן רתי'
 וככל יתר חלחי' הכסות שיהי' צה כתי' ראשו ורצו ודי' נפוח
 וחו' הכה היה הייבה ציום וזלילה. חצ"ל די' החומר' דצנינה
 לפיכח פטורי' חף שמיודה ליום ח"ש וניחה עובח. ולכתי' חמר
 צגמרה דינן לעטמה דצטין דלילה זמן לזיות נגמרו ולהכי מחייבי
 צנשים וברי' מי' פשע לטון משהה דצרכיה דחריצ"ק ותי' ח"ש
 נוהג צין ציום כתי' ויהמר ח"י חלח ציום פ"י מלוח לזיות נהחמר
 ח"י צנינה וכן ח"ה פ"י לזיות זלילה. וחי' יומא דכסות יוס
 הייבה נגמרו זלילה חף לצדך עניו ה' מתקיים מי'ש דלזיות זלילה
 וריכי' חי' אינו נובג חלח ציום ונמה לה תקנו להחמרה
 צנינה. חי' מי' נלחורה דתי' זמנה כנל זלילה צכל כסות וכן משמע
 פשע לטון הצרייתה' דמנחה. כיון שנתחייב ח"ס צמליה זו לתחייב
 צכל המלוח. ובהמת' כר"ש. ופי' כיון שהחיר היום ונתחייב זליות
 הייב צכל מלוח הנובגות ציום. ודי' ר"ת ובר"ה"ש אין חלח היום
 גורמת להייבו כלל. וחפ"י זלילה הייב רק בכסות תיה' מיוחדת
 לצבוס ציום ומה ענין זה לתחלת חלח היום. חלל וודחי' עיקר
 המלוח היה צמן הרתייה' דהיינו ציום וכשהחיר היום היה התחלתו
 צמליה וחיובו. ונעני"ד נו"כה חלחי' דרבי' ורתיסת אותו לענין
 ק"ש משכיר צין חלח כתי' למ"ד לניה לאו זמן לזיות עיקר הדרשה
 דמשיכיר הוא ע"ה זמן הייב לזיות. וכמי' הרמב"ם ז"ל מחימתי
 מצד כתי' משכיר רק דלעינן ק"ש והפינין מדתי' וחכרת ח' כל
 מלוח די' כתי' וע"כ ל"ל דק"ש הסמכתא בעלמה היה דתי' קי"ל
 צשעת דחק יולף חף קודם שכיר וכמי' הפוסקים. ולדי' הפוסקי'
 דק"ש דאורייתא ע"כ דרך דרשה הסמכתא היה ועיקרה לזיות.
 והפ"ר דנצטין דסי' לניה זמן לזיות וסי' דקרה דורתיסת כתי' נק"ש
 נחוד חתי' כדתי' צמנחות צלמת יולף דרשה גמורה היה וחס
 קרה קודם נה יולף רק דנדין דקיי"ל לניה לאו זמן לזיות עיקרה
 לזיות וק"ש הסמכתא בענמה. וכן יולף צדיעצד ודוי"ק היעצ
 צזה. עין חוכי' צמנחות וצירושנמי' ריש צרכות חי' דכולבו חלחי'
 דמשיכיר צין חמור כתי' חו' צין חלח כתי' צפירושח דורתיסת אותו
 פיני' וחי' מדיבי' ציטורה לזמן רתי' ע"כ קתי' על לזישת
 חלח צמן הייב ינה ע"ה יהיד הכסות דכסות חי' היה מיוחדת
 לכל היום והייבה נעוכס ונה שייך שיטורה דמשיכיר. וחו' היה
 דעת הרמב"ם ורבי' ז"ל שזי' זמן צרכת לזיות משכיר כתי' הכי
 נהדי' דלח כסות המיוחדת ליום אין לצדך קודם. ומלחתי' צשמי'
 הרמב"ם ז"ל צבי' הניך פאר הדור צחשו סי' ש"כ שכת' צשמי'
 חשו הר"י חף ז"ל שאכור נלחה צצבה בעליות שהיה מלויילח זלילה
 משום דניה לאו זמן לזיות הוא ואין נקראין נוי הצגד חלח
 כשממשין למלוח וצמן מלוח. וכי' הרמב"ם ז"ל שכל תגמידיו
 הצחים חחריו חשבו נכך והחמירו עוד חלחי' ציום שנה נלחה
 רק דרך עיטוף ורצו ורצו ש"כ צו מלוח לזיות. ה' חלחי' הלזיות
 משחיו הוא. ודעת הרמב"ם ז"ל אינו כן וכי' הלזיות עי' הוא
 נצגד ח"ס עשין צמלותה חף שנה צמן מלוח ומיתה נלחת צה
 גם צנינה וכ"כ צהצרו ז"ל. עכ"פ גם דעת הר"י חף ז"ל דניה
 לאו זמן לזיות חף לכסות יוס וחסור נלחה צה זלילה צצבה נר"ה.
 וכעת הרמב"ם ורש"י ז"ל וכ"כ צפי' הרצ"ד ז"ל למ"י חמיד

מיקרי נגישה. וזמנהלוקת רש"י ור"ח ז"ל הו' לזית דלפניו שרי
להנות פלא כדרך מלכו. הנה הרמב"ם ז"ל כהן כרש"י ז"ל שמה
יתכסה זה בלינה וכ"כ הרמב"ם ז"ל למה המיד והשיג על ר"ח
ז"ל. ונכחורה היה נראה להציה רח"ה לדי ר"ח ז"ל זה דשרי
לממרי דהג"כ מלוי דוקחי דגמי נמימר גזירה משום כסות לילה
והקשה גמ"ד למה זמן לזית מהך דהג"כ ירושלם כו' הול"ל
בפשיעות גזירה שמה יהיה מהסדן שמה כדרך לציטה ואין צו
מלות לזית. או שמה לזית הוהו תחתיו שפטור מלזית ואסור
בזניחים שמה הכרוך כו' או שמה לה יתכסה זה ראשו ורובו. או
יציירו ענ כתיפו וכמה הפשות כה"ג מלויות תמוד וכל שטה
יעבור משום כנאים חף ציור ואפי' למ"ד לילה זמן לזית ח"ו
משמע נכחורה דלפניו הוהו להנות לגמרי חף שמה במקום
מלוח ומי"ש דלא יתנה הורה מה"ש שיהיו נחריים בכל אלה
ולפשוט חוקף קודם הלינה והרי מדי הירושלמי והספרי מצוה
דחם מיוחד לזית ולזית הייפה והח"ך הנה מיוחדת גם לזית
חס יעיל זה לזית של כנאים ה' חסור לזושה בלינה דחין זה
מזיה לזית. ודוקק נאוקמה בכסות של למר לצד שאין זה כנאים
וגד' ר"ח ז"ל דלפניו הוהו ויהא. וע"כ ה' גזירה משום
כסות לילה במיוחדת לזית לצד ואין זה מלוח לזית כלל. אלא
דקי נע"ד דמה נחוש שיטעה לזית בכסות שפטורה מלזית לגמרי
ול"ש נכחורה. ורח"הו צ"כ שחנה חר"י להגאון חב"ד ממיך ז"ל
בהק' לדי הרמב"ם והרמב"ם ז"ל האוסרים שמה לנורך מלוח דהח"ך
מתעטפין לזית ה' בתחילת העיוסף בהנכסה האוקלי הייב
משום כנאים ומזיה לזית אינו מקוימים רק בגמר עשיפה ראשו
ורובו ובשידנה דמיסקר לאו לא מקויי עשה עיי"ש ואין צו ק"י
כגו נע"ד וכל שמה מתחיל במלוח וא"ל למלוח שהנמר ק"י
בתחנה זה הרי מתחנה מקיים העשה רק לא נגמרת עדין
ודמיה ממש נמילה בלטה או בשבת. דחוקף בעת המילה ידחיה
מזיה ל"ה דשבת ולרעה ומ"ש דמזיה לזית מתקיימת רק אחר
הפריעה דהן מל וג' פרע כו' בלאו לא מל. וע"כ ל"ל כיון שתחלה
מזיה המזיה ה' משה חוקף השדלה וא"ל נפריעה זוגה שפיר
מיקויי עשיפה דוקר נחי מקיים עשה שיהי מק"ל המלוח נעשה
חוקף. וה"ש נע"ד נבי לזית מתחנה עשיפה מתחיל לקיים מ"ש
לזית וא"ל נעמרה בתי התחנה נקי מקיים עשה חוקף מתחנה
ורח"ה נוח מ"ש נבי זורק הן מתחנה די לסוף די וקדש שיהיו
בהנכסה עשו ש"ל עקניה בנה הנחה וקרינ מיתה והשמימן
צחין כחוד חף שאין היוז מיתה זה עד שעה הנחה אחר היוז
השמימן. אפי"ה חמרינן משעת שקורה הל עליה היוז מיתה
שקורה לורך הנחה ה' כדאמר בש"ס בנהובות גוינין. ורח"ה
מזה גם נע"ד דמקרי שפיר צחין כחוד זה ה' כדור נע"ד לקיבול
זו. וגם הך דנגדי להוה שנהלקו רמב"ם ור"ח ז"ל. הרמב"ם כהן
שוקר הניבין כנאים שמה עבודה ור"ח כו' שמתדין חף
שמה בשעה עבוד' וגמד מזה לזית ג"כ היה נראה להציה רח"ה
לר"ח ז"ל מסוגיה דיבמות. בעל מוס ששומם בעוממה ר"ח חמר כך
שמעתי מרי הי"ה שחם משום בענ מוס ועוממה וצ"ק ה'
שמעתי מרי ההך ופנינו שם בחיבור הע"ה עיי"ש. וגמה לה יקרה
שגם דע"כ צנגדי כהונה שימם דהג"כ הוי ליה ז' ג"כ דחין
צנגדין עניהן הו"ל רין כדאמר צנחיה ח"ו צנגדי כהונה. וא"כ
כיון דעבודתו לאו מליה היה נחייב גם משום כנאים דחננע דרי
גופיה סבר חננע שג כהן הדיוט היה דלפניו והבי קי"ל ומה
נדחה חננו לאו דלפניו. הש"כ משמע דלפניו צנגדי כהונה הוהו
נעמרי נכנס חף שמה בשעה עבודה ורבותא עמי דחף בע"מ
שאין בעני עבודה. והדברים לרובים וכי רב ואין צדינו זהה
להכריע בין הריס גדושים ועיין צ"כ ש"ה שם. אחר ביחדי זהה.
יגתי ימלתי צ"כ ירח"ה נר"ח ממין דתבז במזיה לזית דכסות
יה צנינה פטור ומעט זה השדין ניה מ"ש שהזמ"ג. ינה פירוש"י
ז"ל שפי כסות המיוחד לזית כו' ובסוף כו' ורח"ה שפי כסיה
לילה ציור הייב י' נחיש בסדינין כו'. ובמעתי כו' ח"ה מפרי"ש
שמה נכס לזית. הרי נכחורה שדי רח"ה כו' הרמב"ם ורוז הפוסקי

כוונתו לדי רש"י ז"ל צמ"ס שבת שכחז כן. וכבר כו' שזמנתי לא
כ"כ וכי עטמו של דבר דלה סחרי להדדי. ולמסקנה די רש"י ז"ל
לפטור כסות יום בלילה למחי דק"ל הונח גברת. ורח"הו והנה
ע"ס נפל בהגמ"י והב"י ז"ל לא הרגיש בזה וכן הרמ"א ז"ל.
דז"ל הגמ"י על די הרמב"ם שפי שמה יתכסה זה בלינה וכי
ובשעה זו פ"י ר"י ז"ל ודלה כרש"י שפי כסות המיוחד לזילה
שפטור חף ציור חבל כסות יום בלילה הייב וכן רח"ה וכן פ"י
ר"צ"ה. וכי ורח"ה שפי כסות לילה ציור הייב יש לחוש לסדינין
כו'. וכן די הרמ"ם ז"ל צ"כ ירח"ה ה"ל. והב"י ז"ל הו"ה מ"ש
וכן רח"ה כו' שדי רח"ה כר"ח ור"צ"ה. ומבואר הדבר שזה אינו
דלדרכה הרמ"ם סובר כרמב"ם כמ"ש בהדי' דבריו ז"ל. ע"כ כ'
שהי וכן ע"ס ה"ה ו"ל וכי וכו' ר"ח ש' וכתבו. פ"י שגם הרמ"ם
הבי' די רש"י ז"ל והשיג עניו. רק הר"צ"ה הסכים לדבריו ומ"ש
בשם רש"י ז"ל כבר כו' דלדרכה רש"י ז"ל סובר כרמב"ם והשיג צו
הבב"י שגם דבריו רש"י ז"ל כרמב"ם וכן ה"ה דמה הרמ"ם ור"ח ז"ל
להחמיר אפי' בסדינין. וא"כ די הב"י שבי בשם הגמ"י שדי רח"ה
כר"ח מצוהר ש"ה ומ"ש בשם שדי רש"י כרמב"ם דלדרכה הרי כו'
הרמ"ם ז"ל בשם רש"י דכסות יום בלילה הייב וכ"כ הגמ"י וכונתם
נרש"י דמי שבת. רק לפמ"ש עכ"פ נכין הדבר שדי רש"י כרמב"ם
וגם הר"י ז"ל לפמ"ש הגמ"י. ומבואר שדי רוב גדולי ארפת
כהרמב"ם בזה והס רש"י ור"י צנג חוס. וכי ירח"ה ור"ח מפרי"ש.
וכן מבואר עוד צ"כ צ"כ ס' התב"ב ו'י שמה מתלמודי מהר"ם
מרוענבורק וגם הר"ק והרמב"ם והר"ר יונה והר"ג ז"ל ורוב
דמינכר יניהו. וגם בהר"ה והרמ"ה ז"ל נמשך אחר די הב"י שבי
בשם הרמ"ם כר"ח. ודוק בכל זה הישב:

ל
כד) שאלה זקן שעשה לכבודו מה דינם לענין ציצית :
תשובה הנה הב"י כו' דלרמב"ם דמהייב כסות לילה ציור
אפי"ה פטור אפי' נכנס בחייו דזה לא מיקרי כסות כלל.
והמ"ה השיג עניו. וכי דוקק נשמואל דמהייב כלי קופסא ח"ש
למימר דצוקן כו' פטור. חננ' לידן ל"ש. ולכן השמיט הרמב"ם
הך דוקן כו' וכי ע"ז הגר"ה ז"ל שכן משמע מדקאמר ומזה
שמואל כו'. וכונתו ז"ל נראה דמשמע דהידן לילה נפוגי בזה.
רק נשמואל ובשאריו נכנסו והנה דיבמות גבי סגדי של הלילה
מתשטין של זקן העשוי נכדו מתלחה נפי שאינו עשוי להילך
וג' מיקרי עניו. וחקי נע"ד דע"ד נמי לאו להילוכה עבד. ומשני
אינו מסגי ציה שניה דע"ד מי קפיד דיניה. ומקרי נע"ל כיון
שאין קפידה חס ינצבו השניה צ"ד. משא"כ זקן העשוי נכדו
שמקפידו עניו. חף שעה זה נענו ולהלך צו חין זה נע"ל כיון
שע"כ מקפיד עניו נענו שמה נענו לורך הלילה. וא"כ לפ"י גם
בלזית וחלה נראה דינה כה'. כל שמקפידו עליו תמיד לאו כסות
מיקרי כיון דלא עבד זכסוי. פ"י שאינו עשוי לכך וחף שזכס
נפרקים חין עשוי נכך וא"כ הניבשו פטור מלזית לכ"ע גם
נהרמב"ם דה' גם צנעו נענו עהה ואפי"ה כיון שמקפידו עליו
לאו נע"ל מקרי וה"כ בכסות. וא"כ עכ"פ גם לידן חיכה נ"מ
צין שעה נכדו חף נהרמב"ם. ויש היעוק נכין צין כסות לילה
לזה דגבי כסות לילה נפיק מרח"הו חוהו כו' ולה קלי להכסות
רק לאמן היוז האדם במזיה זו. ולה על הכסות שמה מיוחדת
לאמן רח"ה משא"כ כהן דכי כסות. משמע שמה מיוחדת ועשוי
לכסות עכ"פ כד' גבי נע"ל וצ"ע דעבודה נח"כסוי. ומיעוה
אכסות גופי קהו דנאו צה היוצה היה ה' נה עבודה נכך. ודוק
היב. ומ"ש ומזה שמהנ כו' משום דהידן לילה רבותא כיון דחף
כ"ק פטורין דהבר תכסה זה דוקק כ"ש דעטין עומדת לכסות.
חננ' נשמואל דמהייב כ"ק וכ"ל דהבר תכסה זה שיתכסה זה
עתה. ה"ה דכל גווי הייב כיון שיכול לכסות זה קמ"ל דעטין
עכ"פ עומדת לכסות:

כה) שאלה אם יש קדושה בחוטי הציצית לאסור להשתמש בהן
דבר הול :
תשובה העור כהן לזית חין כהן משום קדוש ויראה דאפי

16

Karelitz, Abraham Isaiah

זה השער לה צדקים יבואו בו

ס פ ר

חזון איש

אורה חיים, מועד

והוא ליקוט כל עניני אורח ומועד המפורסם בכל ספרי חזון איש, לפי סדר הטושי"ע ולפי סדר הדפים במסכתות שבת, עירובין, פסחים, ד"ה, יומא, סוכה, מ"ק, חגיגה.

[יבחרתה זו נוספו כמה ענינים שהושמטו במהדורות הקודמות, וסודרו המפתחות לפי המהדורות החדשות של ספרי חזון איש]

תל ק"י

אבינו הרב שמואל גרינימן זצלה"ה

בני ברק

תשכ"ז

אז דמאטרפין צכריכה בגוף צי הראשין, אבל או סגי בהקפת רוב טובי הגוף נוחל לן גם או משערין צבן עי, אף אם לרין שטח שלם להקוף גופו, ואפשר דבן עי שכתב העור צנכנס יום אחד לטי סגי, ורוב קומת הגוף צבן עי הוא לערך אמה וששית אמה, ולמשי"כ לעיל ס"ק [י"ה] להוכיח מגמי דאמה על אמה סגי, ז"ל דסגי צבן הי ויום אחד, [אח"כ ראינו צה"כ ס"י מ"ה משמע דרוצו היינו מאלחוריו, ור"ל רוב קומתו על גבו ורוחב העליות כרוחב גופו].

וגראה דמשיקר הדין סגי צאמה על אמה, ולצושת הגדול אין נפקותא בין לוצשו על גבו ומחטטף בו לעושה נקב בית האורח צאמנעיתו וכל שעומד מרובה על הפרוץ מצי לדין גם הנקב עולה למדתו וכמשי"כ לעיל, אבל הרי הוצרנו על יראת הוראה למעשה אנו נוכנין לעשות אמה לפנינו ולאחריו, ונמלא ארכו צי אמות ורחבו אמה, ואין להחמיר לעשות האמה הוץ נקב בית האורח.

באה"ח הביא דעת פה"ח דשיעורו גי רצעי אמה אורך ותני אמה רחב, ואם כונהו גי רצעי אמה בכל זד, דבריו מכוונים אף אם נקובת כלשון העור צן עי, יהא אמה ותני, והרחב לכריכה גופו חושב אמה ומאטרפין צי הארץ, אמנם כיון דלרין לנרף צי הארץ לרין שיעור אורך גי אמות, או רחב אמה, הנך ספיר חמיה על שיעור זה, ואמנם אם הרחב הוא אמה ספיר יש להקל צה"כ גי רצעי אמה לכל זד, וצמ"כ סק"ד הקול צה"כ גי רצעי אמה וזה הדיבור שיעור הרחב.

ועיקר שיעור אמה ותני שכתבו דפי"ז קטן צן עי קומתו גי אמות הינו מובן דזו קומת גדול, ונראה דזה בשיעור ההרה"ה דרובו שלמרו היינו הוץ מראשו, אבל אין לזה הכרע דשפיר י"כ דראשו ככלל רוב גופו ואשמועינן באמה רוב גופו קיימין דראשו יכ"י צכרנה צתוך רובו, ונשון רי"ז והחינוך שהצוה הא"ה הינו מנרעט יוחר מנשון הגמי.

מ"א א' והגדול יולא צו דרך עראי הייבנה כו, הוצירו שהגדול יולא צו עראי לא לדייק דאם גדול יולא צו צקצט הייב אלא זה מוחלט שאינו ראוי לקצט אלא אף לעראי הינו ראוי, ודבריו בצי"ח ז"ל תמוהים.

(צ) **מ"א א'** כלי קופסא הייבין צליזות, היינו כשעש"ן לנזכר כמו שפרש"י דהוא"ז ועומדת להתכנסות צה אשר חכמה צה קרינן צה, ויש נע"י בעשה"ה לקטן אם הייבנה צליזות מדיו כני קופסא ואע"ג דהיה ראויך לגדול דרך עראי ואי נצטה הגדול הייבנה צליזות מ"מ אין להייבנה מחמת הגדול מדיו כלי קופסא, כיון שזה עשאה לעצמו ניצבשה דרך עראי, אבל י"ל דהייבנה מדיו כלי קופסא מחמת לצושת הקטן, ונראה דאין חיוב כלי קופסא אלא בעשאה לליצבה אבל אם עשה למסורה לעני פטורה, וכש"כ בעשאה בשצול קטן, ולעיל סק"ל הוצא מה שהגרי"ה חולק על פי ריב"ה דהא דקתני והגדול יולא צה היינו דלא צה הינדון אם הייבנה צליזות, והגרי"ה ז"ל הקי דא"כ תקשה צרייתא זו למ"ד הוצבה עליה. ולמשי"כ אף למ"ד הוצבה עליה אינה הייבנה קדם שלצבה, [שו"ר ד"א כמשי"כ ס"ק ל"ד].

(ג) **מ"י ב'** היא של צנד וכנפיה של עור הייבנה, נקט של עור, ולא נקט כנפיה של משי, דרבה ס"ל של משי נמי הייבנה מה"ה כדאמר לעיל ל"ט צ, ועוד דנקט עור דהפי חיוב דרבנן ליהא, אבל לדעת הר"מ דשאר צנדים אינם הייבין מה"ה יש נפקותא צפוגותא רצח ורב אחאי, גם צה"א של צנד וכנפיה של משי, לענין חיוב דאורייתא, ויש נע"י צה"א של אמר גפן וכנפיה של משי דמין כנף פוער, אחיה מקרי מין כנף, משי, או אמר גפן, ואפשר דצוה צעינן אמר או פשחים דוקא, וכן היא של ז"ג וכנפיה של עור אפשר שאין ז"ג פוער.

היא של צנד וכנפיה משי הייבנה מה"ה אף לדעת הר"מ, נקט כהנף עם הליזות הוץ לגי החר ותופרו ואין צו משום תוגה"ה לדעת הר"מ וכמשי"כ לעיל ס"ק י"ט, אבל יש נע"י אי צעינן גי טפחים כשיעור צנד צמשי או סגי צגי אלצבות כשיעור כנף, וכן

דאורייתא לדעת הרא"ש ונראה דשיעורו צגי אלצבות. **היא** ש"צ וכנפיה ש"ע דהייבנה היינו אפי' אין שיעור צנד כלי העור דהעור נעפל לצנד וחשיב צנגד ורא"י לזה מרב אחאי דלזיל צחר כנף אף שאין צכנף שיעור צנד, אלא דחשיב כנף עיקר ומחשיב אף העור המשמש אף הכנף צנגד, וה"כ לרצח דלזיל צחר צנד. (ד) **בטור** ס"י י"ח הביא פלוגתא צכסות לילה שלצבה ציום, ולכאורה פלוגתאן גם צנגד שמוחד לחשימש כלי שלצשו, וצאמח לא מלינו מוי שאמר דכסות לילה שלצבה ציום הייבנה דבר"מ למדנו לילה לאו זמן ליזיה אף צכסות יום, אבל לא שמענו מדבריו ז"ל דכסות לילה הייבנה ציום והר"ן פ"ק דקדושין כ"י צהדיח דאינו הייב צליזיה אלא צכסות יום ציום, אבל מדברי העור למדנו ד"א דכסות לילה ציום הייבנה.

והנה חמרו דעליות שקטן מתכסה צה ראשו ורוצו וגדול יולא צה דרך עראי הייבנה צליזות, ונראה דדוקא ציחיה בעליות לליצבה אבל יחדה לקטן הייבנה מחמת הוצב חינוך אבל לא מחמת הגדול ואפשר דמחמת עומדת גם לגדול דרך עראי, אבל צידענו שאינה עומדת לגדול כלל אין כאן חיוב של כסות גדול אף שראוי לכך ואם לצבה גדול פוער מליזות, מיהו י"ל דאם לצבשה צניח ואינו יולא צה לשוק הייבנה כיון דראוי ללצח צה לשוק דרך עראי.

והא דקתני והגדול יולא צו דרך עראי לא קאי על הצעלים אלא דאם אין צה שיעור רוי"ר של קטן לא חשיב צנד אע"ג שצעליו יחדה ללצח צה דרך עראי, ואף אם מוכג כל צני עירו ללצח צניולא צה, וכשיש צעלית שיעור, וצעינו יחדה ללצח צה דרך עראי, עדין יש מקום לדון אם אין צני עירו יולאין צניולא צה או הייבנה דבעלה דענה אלל כל אדם ולדעת הכ"מ והגרי"ה פטורה וזה דקתני והגדול יולא צה הוא תנאי דצעינן מנכג אנשי מקומו ללצח צניולא, ואם לאו בעלה דענה, ולדעת הפרישה שכתבנו לעיל סק"ל צבר החליט התנא דשיעור רוי"ר של קטן ראוי לגדול ללצח צה דרך עראי ואם אין אנשי מקומו יולאין צניולא הוא סבול יחירה ואין העליות פטורה לפי", אבל כל זה צומן שהצעלים יחדה לכך, לדעת הפוסקים דכסות לילה פטורה ציום וכמו שהכריע הגרי"ה צניולא מן הירושלמי, ונמשי"כ ל"ק מה שהקשינו לעיל ס"ק ל"ב על דברי הגרי"ה שכתב דאין כלי קופסא הייבין הייבנה צליזות צלה לבישה.

ובב"י כתב טעם לפטור סודר הראש יסודר האורח, משום שאינו מיוחד לליצבה הגיף, ואע"ג שעכשו גופו לצוה צו פטור, נמדנו ג"כ דאם נוצב לפי שעה צנד שמוחד לחשימשו ואינו עומד לליצבה פטור.

(ה) **מ"י ב'** עליות שקטן מתכסה צה כו, לכאורה נראה דאם נכפלה העליות צבעת לציצת הגדול ואינו מתכסה צכל מדח שעתה, הוי כאין צה כדי שיחכסה צה קטן רוי"ר, שהרי שיעור הכמים דצמדה זו מחכה צה הגדול גופו שיעור חשב שאינו מתצוים לנך דרך עראי, ה"כ צעינן שכל ארכה ורחבה ישחרט על גופו לכסותו, אצג צצ"י כתב צהדיח דסודר שעל האורח אם יש צני שיעור עליות יש להייב צליזות ולא יתכן שיהי צעלית שיעור צומן שכל העליות היא רק על האורח, אם לא שצרכה וכפלה, משמע דלא צעינן שיעורא רק לחשיבה העליות אבל כיסוי גופו סגי צזה שמכסה כדרך צני אדם צהיגו להחכסות, וכן נלמד מהא דממעט צספרי סודר הראש, וע"כ צוים צסודר שיעור של קטן מתכסה צה רוי"ר, ואע"ג שהסודר כרוך וכוצב על הראש.

ובמ"ב צבכ"ל ס"י ע"ז, כתב דגדול יולא צה דרך עראי היינו גדול צן י"ג שיה, מצוחר מדבריו דאע"ג דגדול מצוגר צים ללצח צה עראי מ"מ הייב צליזות דלא נאמר תנאי זה דגדול יולא צה דרך עראי אלא לקצט שיעור העליות ונקצט על צן י"ג, אבל כל לבישה מקצט גופו שדרך צני אדם ליהנות מליצבה זו אשר חכמה צה קרינן צי, וכ"כ צמ"כ שם צשם חצוצה צי, דאם נכפלה העליות ויכול לפטע אף החמטים לא צנר שיעורו.

ט"י י"ח ס"ב צדיזים אע"פ כו, לכאורה נראה דאם דכסות לילה פטורה ציום, הוא משום דליצבת לילה חשיבה כחשמיש כלום, ולבישה יום אינה מהייבנה כיון שאינה מיוחדת לליצבה זו וכמשי"כ לעיל, אבל קשה כיון דצנד העומד לחשימש כלום אם הוא

והרי בכלאים ג"כ אין חיוצ במליט תחתיו, ובמרדכי הביא דבספרי ממטע כרים וכסתות, וכו' לילה מלון דפליג, ובמ"ב סי' ה' סק"ח כהז דיש מהייצין בליטות מליטות תחתיו, ול"ן לדברי ה"ה מנחות מ"א וכבר כתבנו שזהו ע"כ.

ולדעת הר"מ דבעל"ה על גופו כשהיא שוכב לאו לבישה היא ז"ל דכה דממטע כסות לילה היינו בלבוש דרך לבישה, הלא שמוחזקת ללילה.

(ז) **בתה"ד** סי' מ"ב כהז דבשזיל ללילה דעת ר"ה ה"ו"ז יעשה עטיפה אחר הצרכה וישהה כדי היגוף ד"ה, והח"כ ליה לן זה, דעיקר הלוי בהתהלה, והדברים לשי"ג דמה שי"ך כהן התהלה, הנה לרי"ך לבישה כל הזמן והם פסקה הלבושה פסקה מלוח לילית וגדעת ר"ה דבטיעין עיטוף דוקא כיון דפשע הענייה מעל רה"ב אזנה מלוח לילית, ומדברי הגר"ה צביאורו נראה דעתה אין לה חושבין נדעת ר"ה, הלא בשזיל ללילה נשון הצרכה שהיו מצרכים להחטוף ה"ו עושין עטיפה.

בתה"ד שס' כ' דיש עושין לטעות בשפת הענייה לתלוח הענייה להחריבם והרלוטיות על לואריהם כדי ללחך דעת ר"ה ה"ו"ז דאינו הייב בלבושה הלא בשיטוף, ונראה דלס' זה בחוק הענייה מחאוריו שיטור עטיפה אין בית הנוצר מפסיד את העטיפה, הלא כונחו דלס' אין שיטור עטיפה מחאוריו, הלא ציורוף זה שמלפניו וזה שמלחאוריו, לא מקרי טעופה, ומיבו אין לא קי"ל כן הלא גם לבישה הייצת בליטות.

טלית שלדכ ה"התה מרובינה וד' שנגודת עגולה, הם סדק הם הענייה [סמוך להחלה העיגול] מצי' להדין הם אין הסדק ברוב הענייה לא מקרי כף, והפטר דלס' צ' הסדקים רוב כנגד הנוצח סג'י, חבל במיטוע לא מקרי כף, והיינו עטמה דבגדים שלנו פעורים אף שיש להם כף מיינין וכפי' משתלם מלמעלה, והלוי' זו טעה דר"מ צ"ח"ה קונטר מנומנה.

מיוחד לבישה ערלי סגי כזה להייבו בליטות, למח גרועה כסות לילה שי"ן זה ציוס מיהרה לבישה ערלי ציוס, וכדליתיה בסי"ה דלס' היא מיוחדת ליום וללילה הייצת אפי' בליטה, ומה' דלמרו בשיטור עליה גדול וילח זה ערלי, משמע דלעולם סגי לטיין חיוצ לילה ערלי, וא"כ מיוחדת ללילה ויום דהייצת חיוצו אפי' ערלי ציוס, וא"כ ישן זה בצקר נמו, וע"כ ל"ל כיון דשנתו נמשכת מלילה וזוה מחשיך להחכמות זה זה ערלי שפל וגרע מיהרה ללבושה ערלי ציוס.

(ח) **מנחות** מ' צ' הוד"ה משום, מיבו צירושלמי דקדושין כו', נראה דנשתפקו בדעת ר"ש אי בלמח פניג ופטר כסות המיוחדת ליום [או ליום וללילה] בליטה ודלה כר"ה, או דר"ש לא חש לקטיות רבנן דלשי"ג דכסות יום הייצת בליטה מי"מ מקרי מי"ע שהמ"ג כיון דמיוחדת ללילה פעורה כמו שפרי"ה, ובלמח דעת הר"מ דכסות יום פעורה בליטה, ומפרש כן דעת ר"ש, והר"ה ש' כ' דצורו משמע כר"ה וכן נקט הגר"ה צביאורו.

ולדעת הר"מ סדין שמהכסה זה בצקר הייצת בליטות, מיבו למשי"כ לעיל אפשר דמודח הר"מ דכסות לילה פעורה ציוס ולא מקרא הלא כיון דפערה הורה לילה ממילא כסות המיוחדת ללילה הו"ה כמיוחדת להשמיש כלי, וכן דעת הר"ן כמשי"כ לעיל, והמקיל יש לו על מה לסמוך, והמ"ה הקיל בשל פשתן דהה"ה יב סוברין של פשתן פעורה כדליתיה סי' ע"י ס"ו, ובשאר מינים שחיוצן מדרבנן נדעת הר"ף והר"מ, ונדעת ר"ש במרדכי דרך העל"ה פעור.

מ"א א' הוד"ה חבלה, ואין לדמות לילה למדינה כ"י כדל"ל. **שם** חבל גבי לילית אין לחלק בין לבישה לבישה כדל"ל.

במרדכי [הוצה צ"ו סי' י'] הביא בשם ר"ש לפרש ה"ה דהניח בשפרי כסותך פרע לסדין היינו דאין חיוצ לילית בשמי"מ בצגד דרך העל"ה ולא דרך לבישה, וסיים דלה הודח לו רבי, הלא הביא דספרי חסמכהא וכמו שהביא בשם רבי שם, והפטר דקבלה מני' דהוא חסמכהא, ומיבו במליט תחתיו ודלוי' אינו בכלל לבישה

הלכות תפילין

סימן ד

(א) **טור** ה"ו"ה סי' כ"ז כהז דלס' פיהת או הוסיף בשיטור הלועות אינו מעכב וכהז צ"י דקא"י צין החורך צין חרוז וכו"כ הר"ה"ש ומסיק צ"י דהרמב"ם פ"ב בפתות מכשיטור צין בחורך צין ברוחז וכן הלכה היב"ה דהפטר למנוח אחרת בתקנה ונראה דשיטור חורך לטעות הר"ה המצוה צרי"ף ורמב"ם ועו"ש"ע והוצר צו"כר פ' פנהם, וכן שיטור רחב שטורה המוצר צרי"ף והוצר בתחומה פ' צ"ה, הו"ה ע"פ הכמת החמה לרמו על ענינים גבורים, חבל אינם שיטורים צייקרי המנוח, שהרי צמ"י מנחות ל"ב צ' שהיו מכלל דליכא שיטורא ומפרש עד חזנע לרדא, ולפרש"י דקא"י חל רחם מצוהר שח"י עד העצור, וא"י כהמפרשים על של יד, א"כ לא הו"ה צידם שיטור בשל ראש דל"ו הו"ה שיטורא שפיר הו"ה מתפרש ה"ה דלמרו גרדומי לטועה כשרים, הלא ודלוי' אין השיטורים חלה על דרך הקדושה, ואף שיטורים ה"התמו צמ"י בשי"ר לפרש"י או בשל יד לשאר מפרשים לאו שיטורים של הלח"מ דה"כ לא הו"ה שואלון צמ"י מכלל דלית להו שיטורא, וה"י זכר צמ"י שז' ה"התמ"י, וכן בשבת כ"ה צ' פריך מרלוטיות שהירות ולא פריך משיטור חזנע לרדא חלה זהו שטור דרבנן וקצבו לפי הנהלוח צמ"י המלוח ולדעת הרמב"ם שטור חרכן והתנן המוצר צמ"י חז"ל צוהר צוהר ומרדכי ג"כ שטור בהלכה מדרבנן, והנה מה שכתב הר"ה"ש והשטור שהם פיהת אינו מעכב עטמן דסבירה להו דשיטורין הללו שלא נכחו

(ב) **מנחות** ל"ו ח' ועד מהי מיימת כו', פרש"י דכלהו ס"ל לילה לז"ת, ומ"מ אינו חולץ למח כדלית ל"י ולמח כדלית ל"י, ויש לשי' לרבנן אמאי חולץ אחר שקב"ה הלא ספק חיוצ הו"ה ובי"ה"ה עדין, וז"ל דזה מקרי קוס ועשה [יטיין חו' יצמח ל' צ' וח' שבוטות ע"י ח' ושי"מ וז"ל].

אר"י הלכה כר"י דעד שתכלה כו', משמע דס"ל לר"י לילה לאו ז"ת ר"ה אינו חולץ ויד חת"ר ר"י, ואחרי"י הו' דר"ה ורבי"ה חז"י

בעזהש"ת

ספר
הציצית

ביאורים והערות על שו"ע
הלכות ציצית

נערך בחמלת ה' עלי
יצחק מאיר סימקאוויטש
בן לאאמו"ר ר' שמואל אברהם שליט"א

שנת תש"פ
ברוקלין, ניו יארק

סימן י"ח

ענין ע"ב

פטור כסות לילה

הפטור בזמן לילה או כסות לילה

7 ← סעיף א'. לילה לאו זמן ציצית הוא, דאמעית מ'וראיתם אותו', להרמב"ם, כל מה שלובש בלילה פטור אפילו הוא מיוחד ליום, ומה שלובש ביום חייב, אפילו מיוחד ללילה, ולהרא"ש, כסות המיוחד ללילה, פטור, אפילו לובשו ביום, וכסות המיוחד ליום ולילה, חייב, אפילו לובשו בלילה. הג"ה, וספק ברכות להקל, ע"כ אין לברך עליו אלא כשלוש ביום והוא מיוחד ג"כ ליום. בברייתא מנחות [דף מ"ג ע"א] איתא, "וראיתם אותו" פרט לכסות לילה, ונחלקו הראשונים בדין הפטור, הרא"ש בהל' ציצית [ס' א] כתב דפטור לילה אינו תלוי בזמן הלבישה אלא במין הכסות, ולכן המתעטף בכסות יום חייב לברך אף בלילה, וכסות לילה פטורה אפילו כשלושה ביום. אבל הרמב"ם בהל' ציצית [פ"ג ה"ז] כתב, כסות של פשתן אין מטילין בה תכלת, גזירה שמא יתכסה בה בלילה, שאינה זמן חיוב ציצית, וכתב בבית יוסף שנראה מדברי הרמב"ם שאפילו בכסות המיוחד ליום יש בו משום כלאים אם לובשו בלילה, שהרי כתב גזירה שמא יתכסה בה בלילה. הרי שאינו תלוי במין הבגד, אלא לעולם תלוי בזמן לבישה בפועל, ביום חייב, ובלילה פטור.

והר"ן במס' קידושין [י"ד ע"ג מדפי הרי"ף] כתב באופן אחר, שיש לומר דאע"ג דכסות לילה ביום נמי פטור, אפי' הכי כסות יום בלילה פטור, דלעולם לא מחייב עד דאיכא תרתי, כסות המיוחד לראיה, ובזמן ראיה דקרא ד"וראיתם" הכי משמע, ומש"ה כסות לילה כיון שאינו מיוחד לראיה פטור אפילו ביום, וכסות יום נמי בלילה דלאו שעת ראיה היא פטור.

ובשיטת רש"י, הנה בבית יוסף כאן הביא דברי הגהות מיימונית, שבמנחות [דף מ' ע"ג], לענין גזירת כלי פשתן אטו כסות לילה, פרש"י גזירה שמא יתכסה בה בלילה, מוכח דנקט כשיטת הרמב"ם, שכסות יום בלילה פטור. אמנם בביאור הגר"א וכן הגרעק"א בגליון הש"ס [ונמס' דף י"ח ע"ג] הקשו שרש"י סותר את דבריו בשאר מקומות, דבמס' שבת [דף כ"ה ע"ג, דף כ"ז ע"ג] ובמס' זבחים [דף י"ח ע"ג] פירש טלית העשויה לכסות לילה דוקא, משמע כשיטת הרא"ש. ובארצות החיים כתב לבאר בדעת רש"י, היפוך מדברי הר"ן, דבעינן ב' תנאים לפטור ציצית, דרק כסות לילה בשעה שלובשה בלילה פטורה, אך כל שיש בה סרך כסותו של יום חייב בציצית, וכסות יום חייבת הן ביום הן בלילה, וגם כסות לילה שלבשה ביום חייבת [רימ].

רמ. ראה בשו"ת משכנות יעקב [ס' כ"א] דמחלק דלמ"ד חובת מנא אינו תלוי בלבישה, לכן כסות לילה פטורה ביום, משא"כ למ"ד חובת גברא דתלוי בזמן הלבישה, ולפי זה יש ליישב דברי רש"י. וראה בשער המלך [פ"ג ה"ז] שהעלה בשיטת רש"י כדרך הר"ן.

בלילה, הרי זה חשיבא לבישת לילה, וממילא דהוי כסות לילה, אבל אם יש לבגד זה שני שימושים נפרדים, לבישה של יום ולבישה של לילה, אף דשימוש של לילה קבע ושימוש של יום ארעי, הרי כאן שני שימושים נפרדים, ויש בכדי שימוש של יום לחייב בגד זה בציצית.

כסות המיוחד לאדם שפטור מהמצוה

ג'. הנה הפרי מגדים [א"ט סק"ג] הביא בשם החמד משה לחקור אם כסות נשים חייבת בציצית, וכתב לתלות דבר זה במחלוקת הרמב"ם והרא"ש בגדר לילה לאו זמן ציצית, דלפי דעת הרמב"ם דתלוי בזמן בפועל, דביום חייב בציצית אף כשלושב כסות לילה, ובלילה פטור מציצית אף בלובש כסות יום, ואינו תלוי במהות הכסות, א"כ גם כסות של נשים חייבת בציצית. אולם לפי דעת הרא"ש דכסות המיוחדת ללילה פטורה אף ביום, וכסות המיוחדת ליום חייבת אף בלילה, אלמא בתר יחוד הכסות תליא מילתא, לפי זה דתלוי במין הכסות, הוא הדין לענין כסות נשים, הואיל וכסות זה מיוחדת לנשים, פטורה אף אם ילבשנה האיש.

אך מדברי הר"ן שכתב לפטור הן לבישת לילה והן כסות לילה לכאורה מבואר דכסות נשים אינה פטורה, וכל שאיש לובש הבגד חייב בציצית, שהרי הר"ן העלה דהלובש בלילה פטור מציצית, וגם כסות לילה פטור מציצית, וכתב בטעם הפטור דשניהם נדרש מקרא ד"וראיתם אותו", דבעינן לבישה בזמן ראייה וכסות של זמן ראייה, ולכאורה למה לי שני פטורים, הלא מאחר דהלבישה בלילה אינה מחייבת בציצית, ממילא דכסות לילה פטורה, מאחר שכסות זו מיוחדת לזמן של פטור, ובדין הוא דינימא דלעולם נלמד מ"וראיתם אותו" פטור

הפטור בסדינים שמתכסה בהן קצת בבוקר ב'. הנה נפסק בסעיף ב', דלפי שיטת הרא"ש, סדינים, אע"פ שאדם ישן בהם בבוקר, אין מטילין בהם ציצית, וטעם הדבר, מפני שעיקר תשמישן בלילה וכסות לילה מיקרי, ומבואר דכסות לילה אפילו אם לובשה קצת ביום פטורה. ובחזון איש [סי' ג', ל"ה] עמד על זה, דהלא זה פשוט דבגד המיועד ללבוש רק לזמן קצר ביום חייב בציצית, וא"כ מאי שנא בהא דהוי גם כסות לילה, ובגד העומד לתשמיש כלים אם הוא מיוחד לבישת ארעי סגי בזה לחיוב ציצית, וא"כ כסות לילה הקבועה לשימוש קצת ביום לא גרועה.

ולכאורה צריך לומר הגדר בזה, דמאחר דכיסוי זה בעיקרו כסות לילה הפטורה מציצית, מה שלובשו לפעמים ביום אינו משנה קביעות הבגד, ועדיין חשיב כסות לילה הפטורה מציצית. נמצא דגדר כסות לילה אינה רק בגד הפטור מציצית אלא שהוא בגדר פטור מחיוב ציצית, דכיון דהוי כסות המיועד בעיקר ללילות, הוי בגד של פטור. ויתכן דגם בגד העומד בעיקרו לתשמיש כלים גם אם לפעמים משתמש ללבישה פטור מציצית, כיון דבעיקרו לא הוי בגד המיועד לכסות. ויעוין מה שיבואר להלן סי' י"ט [עין ע"ן] בגדר פטור ציצית מבגדי תכריכין.

← אמנם בחזון איש כתב דכיון דשנתו נמשכת מלילה וממשיך להתכסות בה ארעי גרע ממייחדה ללובשה ארעי ביום, ולפי דרכו כסות המיוחדת ללילה אם מייחדה ללבישת ארעי ביום פטורה מן הציצית. ובפירוש דבריו יש לומר כעין סברא הנזכרת, דאזלינן בתר עיקרו, אך כל זה אם הוי לבישה אחת, כגון שלובשו בלילה ומכח לבישה זו לובשו גם ביום, לכן אמרינן דמאחר שעיקר השימוש

ללבישה בל
זו ביום פנ
המיוחדת ל
של פטור,
בזמן חיוב,
לעשות ציצ

אולם להל

טליו

שלובשו לפ

המבואר בג

שזקן עשא

"אשר תכס

לאיכסויי ענ

לכו"ע אף ;

שבגד זה א

לובשה בחיי

נדרש דבגד

לאיכסויי ענ

שייך לכסו

שמכסה בז

ויעוין לעיל

לחלי

דמה שהתור

שרק שימו

משא"כ שני

ודין הבגד נג

נשים ממצו

הוא פטור

פטורות מכ

הפטור כלל

זה של איש

אלא מצד ל

גדר

ד'. הנה מב

שמעון

ללבישה בלילה, וממילא שאף הלוּבש כסות זו ביום פטור. ומבואר דנקט שאף כסות המיוחדת לזמן של פטור או לעניננו לגברא של פטור, אינו פטור מציצית, וכל שלובשו בזמן חיוב, או כשבר חיובא לובשו, צריך לעשות ציצית.

אולם להלן סי' י"ט [סעיף ז'] מבואר עשה טלית לצורך תכריכין, אף על פי שלובשו לפעמים בחייו, פטור, והוא על פי המבואר בגמ' מנחות [דף מ"א ע"א], דכסות שזקן עשאה לכבודו פטורה, מאי טעמא, "אשר תכסה בה" אמר רחמנא, האי לאו לאיכסווי עבידא, ושיטת הבית יוסף דכן הוא לכו"ע אף אם כסות לילה חייב ביום, כיון שבגד זה אינו מיועד לכיסוי, פטור אף אם לובשה בחייו, והתם היינו טעמא משום שכך נדרש דבגד כזה אשר מיועד למת ולא לאיכסווי עבידא מופקע מפרשת ציצית, ולא שייך לכסות לילה, דהוי בגד גמור רק שמכסה בזמן פטור.

ללבישה בלילה, וממילא שאף הלוּבש כסות זו ביום פטור. ומבואר דנקט שאף כסות המיוחדת לזמן של פטור או לעניננו לגברא של פטור, אינו פטור מציצית, וכל שלובשו בזמן חיוב, או כשבר חיובא לובשו, צריך לעשות ציצית.

ויעוין לעיל סי' י"ז [ענין ט"ז] דבלא"ה אפשר לחלק בין כסות לילה לכסות נשים, דמה שהתורה פטרה כסות לילה, היינו משום שרק שימוש של יום הוי סיבה לחיוב, משא"כ שימוש לילה שאינו מחייב המצוה, ודין הבגד נקבע לפי שימוש, אבל גדר פטור נשים ממצות שתלוי בפטור מצד הגברא, הוא פטור כללי במצות התורה שנשים פטורות מכל מצות עשה שהזמן גרמא, ואין הפטור כלל מצד הכסות, ומה לי אם כסות זה של איש או של אשה, הלא אין הפטור אלא מצד לובש הבגד, ואין זה קובע בבגד.

ומבואר בגדר מצות עשה שהזמן גרמא, דלאו דוקא מצוה שאינה מתקיימת אלא בזמן מיוחד חשיבא זמן גרמא, אלא גם אם הזמן גורם להמצוה שתבא חשיבא מצות עשה שהזמן גרמא, והיינו טעמא דמצות ציצית חשיבא מצות עשה שהזמן גרמא, כיון דזמנו של יום גורם המצוה, וטעם הפטור תלוי בזמן המחייב את המצוה ולא בזמן שניתן לקיים את המצוה.

→ **7 קיום המצוה בכסות המיוחדת ליום ולילה**

ובתוספות [נרכס דף י"ד ע"ג ד"ה ויאמן] הביאו ירושלמי קדושין, אמר להם ר"ש אי אתם מודים לי דציצית מצות עשה שהזמן גרמא, שהרי כסות לילה פטור מן הציצית, א"ר אילא טעמא דרבנן שאם היה מיוחד ליום ולילה שחייב בציצית. ויש לפרש

ויעוין לעיל סי' י"ז [ענין ט"ז] דבלא"ה אפשר לחלק בין כסות לילה לכסות נשים, דמה שהתורה פטרה כסות לילה, היינו משום שרק שימוש של יום הוי סיבה לחיוב, משא"כ שימוש לילה שאינו מחייב המצוה, ודין הבגד נקבע לפי שימוש, אבל גדר פטור נשים ממצות שתלוי בפטור מצד הגברא, הוא פטור כללי במצות התורה שנשים פטורות מכל מצות עשה שהזמן גרמא, ואין הפטור כלל מצד הכסות, ומה לי אם כסות זה של איש או של אשה, הלא אין הפטור אלא מצד לובש הבגד, ואין זה קובע בבגד.

גדר מצות עשה שהזמן גרמא

7 ד. הנה מבואר בגמ' מנחות [דף מ"ג ע"א] דלר' שמעון דכסות לילה פטור מציצית,

סברת ר' אילא בטעמא דרבנן, דסברו שהקובע במצות עשה שהזמן גרמא הוא באיזה זמן יכול לעשות ולקיים בפועל את המצוה, ולא אם הזמן גורם את החיוב, ובוה קאמר, דבשלמא אם רק כסות המיוחדת ליום חייבת בציצית, היה אפשר לומר שמאחר שאי אפשר לקיים את המצוה אלא בכסות יום, חשיב זמן גרמא, אולם מאחר דגם כסות המיוחדת הן ליום והן ללילה חייבת בציצית, נמצא דהמצוה מתקיימת בכסות לילה, והגם דהמחייב הוא רק מחמת שהוא גם כסות יום, לא איכפת לן במחייב אלא בקיום המצוה, וסוף וסוף מתקיים המצוה בכסות לילה ג"כ. אמנם בדעת ר' שמעון דפוסר נשים מבואר דתלוי בכח המחייב שבכסות, ומאחר דהחיוב בכסות יום ולילה הוא מכח מה שהיא כסות יום, ממילא חשיב זמן גרמא.

קיום המצוה רק בכסות של יום

איברא דבגדר הזמן גרמא במצות ציצית, יש לומר דכיון דרק כסות יום חייבת בציצית, אין זה רק הגבלה של זמן במחייב המצוה, אלא גם קביעת זמן בקיום המצוה בפועל, שאי אפשר לקיים המצוה אלא בכסות של יום, וא"כ אין להוכיח מזה לענין מצוה שהזמן גורם ואפשר לקיימה בכל זמן. וניתן לומר אפי' בדעת ר"ש, דהוי סברא גם לענין קיום המצוה בפועל, דכיון דכסות לילה פטורה מן הציצית, הרי גם לענין כסות יום ולילה, לא חשיב כמקיים את המצוה בכסות לילה, אלא בכסות יום, דהמצוה רק לגבי שימוש של יום שיש בכסות.

זמן גרמא במצות שקלים

ה'. בענין מצות מחצית השקל העלו הראשונים כמה טעמים דנשים פטורות, ובמאיירי [שקלים פ"א מ"א] כתב בטעם הפטור, משום דחשיבא מצות עשה שהזמן גרמא, וכן הביא במלאכת שלמה בשם הרא"ש דהמצוה בעצמותה זמן גרמא, רק דביאר דאע"פ כן בעינן קרא למעט נשים מחיוב שקלים, דהו"א דמאחר דגם נשים צריכות להתכפר, לכן שייכות לחיוב שקלים, קמ"ל "איש" ולא אשה, וכן כתב בקרית ספר ריש הל' שקלים. ובספר שקל הקדש [פ"א ה"ו] נביאור הלכה ד"ה אגלן עמד על זה מדוע חשיבא מצות שקלים מצוה שהזמן גרמא, ובתחילה נוטה משום דהזמן לשקול הוא מחודש אדר עד חודש ניסן, אך באמת הרי אפשר לתרום מחצית השקל במשך כל השנה, והעלה צד דזמן התרומה רק בחודש אדר, והא דגובין אח"כ אינו אלא משום שעבוד נכסים שחל ע"י חובת המצוה שבחודש אדר, אבל עצם המצוה אינה מתקיימת אחר זה.

ולפי המבואר אפשר להסביר דמשום כך היא מצות עשה שהזמן גרמא, משום שיש מצוה חדשה בכל שנה לתרום, וכלשון הרמב"ם ריש הל' שקלים, מצות עשה מן התורה ליתן כל איש מישראל מחצית השקל בכל שנה ושנה, ואע"פ שבפועל אפשר לתרום מקודם לשנה או לאחר שנה, הרי סיבת המצוה קבעה תורה משנה לשנה [רימא], וחז"ל דרשו הפרשה לחייב שקלים מחדש בכל שנה ושנה, וכיון דבכל תחילת שנה, צריך לתרום מחדש, הגם דעצם המעשה לתרום ולשקול אפשר לעשות בזמנים אחרים, מצוה שהזמן גרמא היא, [אך שעל

רמא. ואפשר להטעים שמשום כך נקבעה מסכת שקלים בסדר מועד ולא בסדר קדשים, וקבע הרמב"ם הלכותיו בי"ד החזקה בעניני זמנים, כיון דהחיוב מתחדש מזמן לזמן.

זה העלה הרא צריכות כפרה ל הוצרך למעטן].

ובביאור שיטו שהזן

שעצם השנה דסיבת החיוב ו דהא נוהג רק ב שיש דין בקרב ממעות החדשי החיוב, אלא קר

הזמן גרמ ויש להעיר בדנ שכתב לה

לפי סעיף ג'. מאי משני

שבה. ואם לבע אומרים דמברך במשנה מס' נ הנוהגות ביום, ובידיעבד מעלוו וציצית, מבואר בגדרי יום ולילה והן לחומרא, שמברך משיכיר שמע של שחריו לזמן זה אף שכ חיובה קודם ע משיכיר אפשר

רמב. אמנם יעוין ב

זה העלה הרא"ש דיש סברא דגם נשים צריכות כפרה לכן הו"א דיתחייבו, משום כך הוצרך למעטן].

ובביאור שיטת הראשונים דלא הוי מצוה שהזמן גרמא יש לומר, דלא חשיב שעצם השנה היא הגורמת חיוב שקלים, דסיבת החיוב הוא צורך הקרבת הקרבנות, דהא נוהג רק בזמן הבית כשיש עבודה, רק שיש דין בקרבנות ציבור שצריכים להיות ממעות החדשים, וא"כ לא השנה גורמת החיוב, אלא קרבנות ציבור.

הזמן גרמא במצות קריאת שמע

ויש להעיר בדברי המגן אברהם [סי' נ"ט סק"ז] שכתב להשיג על הכסף משנה שהעלה

דמן התורה אפשר לקרות קריאת שמע של שחרית כל היום, דא"כ דק"ש מדאורייתא זמנה כל היום וכל הלילה, שוב הוי ק"ש מצות עשה שלא הזמן גרמא, הרי דפשיטא ליה, דהקובע בזמן גרמא הוא זמן קיום המצוה, ולא זמן גורם המצוה. ובשאגת אריה [סי' י"ג] משיג על המגן אברהם, דודאי נחשבת למצוה שהזמן גרמא, כיון דהקריאה של היום זמנה רק ביום, והקריאה של הלילה זמנה רק בלילה. וגם מדבריו מבואר דלא השיג על המג"א רק משום שהתייחס לזמני יום ולילה כמצוות נפרדות, ולכן יש זמן לקיום המצוה, אבל לא חש כלל לסברא דכל היכא שהחיוב נגרם ע"י הזמן, חשיב זמן גרמא.

L

ענין ע"ג

זמנה של מצות ציצית

לכשו מצות השחר

סעיף ג'. מאימתי מברך על הציצית בשחר, משיכיר בין תכלת שבה ללבן שבה. ואם לבשו מעלות השחר ואילך, יש אומרים דמברך עליו, וכן נוהגין. הנה איתא במשנה מס' מגילה [דף כ" ע"ב] דמצות הנוהגות ביום, הזמן לכתחילה מנץ החמה, ובדיעבד מעלות השחר, אולם כאן לענין ציצית, מבואר בראשונים שאינה תלויה בגדרי יום ולילה כמו בשאר מצות, הן לקולא והן לחומרא, שיטת הרמב"ם [פ"ג ה"ז] שמברך משיכיר כמו שנתנו זמן זה לקריאת שמע של שחרית, ומשמע שאין לברך קודם לזמן זה אף שכבר עלה עמוד השחר, שאין חיובה קודם שיכיר בין תכלת ללבן, אך משיכיר אפשר לברך ואין להמתין לנץ

החמה. ושיטת יש אומרים שברמ"א שאף לכתחילה המצוה מעלות השחר וימב, וטעם הדבר מבואר במרדכי פ"ב מגילה [סי' ס"ב], דציצית כיון דלא כתיב ביה "יום" בהדיא אלא "וראיתם אותו", בראיה תליא מילתא, ומעמוד השחר שרי לכתחלה.

ויש לעיין בכוונת הדברים, שהרי בכל המצות שצריך לעשותן ביום, הרי מן התורה אפשר לקיימן מעלות השחר, דהוי יום גמור, אלא לכתחילה אמרו חכמים לקיימן אחר נץ החמה שלא יבואו לעשותן בלילה, כמו שפרש"י דמעלות השחר יממא הוא, אבל לפי שאין הכל בקיאיין בו צריכין להמתין עד הנץ החמה, וא"כ אותו טעם שייך הן אם הזמן תלוי ביום הן אם הזמן תלוי בראיה. אמנם יש לומר דהגם דטעם

רמב. אמנם יעוין בלבוש שאפשר שגם להרמ"א אינו לכתחילה.

ענין ס"ח

מצות ציצית בכסות המיוחדת לנשים

אם הוי כסות של אשה לבד פטורה מן הציצית.

אמנם לכאורה היה אפשר לחלק בין הענינים, דלפי שיטת הרא"ש מה שפוטרו כסות לילה, משום שרק יום סיבה לחיוב, וכמו שכתב דלכך חשיבא ציצית מצות עשה שהזמן גרמא, דזמנו של יום גורם החיוב לציצית כל הזמן, משא"כ לילה שאינו מחייב המצוה, ולכן נקבע לפי שימוש הכסות, אבל לענין פטור נשים שתלוי בפטור מצד הגברא, והוא פטור כללי במצות התורה שנשים פטורות מכל מצות עשה שהזמן גרמא, היינו שאין האשה חייבת לקיים מצוה זו, אך אין הפטור כלל מצד הכסות, ומה לי אם כסות זה של איש או של אשה, הלא אין הפטור אלא מצד לובש הבגד, ואין זה קובע בבגד.

בגד המיוחד ש"א לנשים

ויש לעיין במי שיש לו בגד של ד' כנפות המיוחד ללבישת אחרים, דבדין הוא שיהא פטור מן הציצית אפילו כשהבעלים עצמם לובשים הבגד, מאחר שאינו מיוחד לבעלים, שוב דומה לכסות לילה הפטורה מן הציצית, שהרי התורה לא חייבה אלא "כסותך". ולכאורה גרע מכסות נשים, דאשה לא נתמעטה מפרשת ציצית כמו שנתבאר, משא"כ דין בעלים שהוא מכח עצם החיוב שבפרשה.

האם הוי' לתכריכין

ב'. בשו"ע להלן סי' י"ט, עשה טלית לצורך תכריכין, אף על פי שלובשו לפעמים בחייו, פטור, וטעם המחבר דמשום שמיוחד

סעיף ב'. נשים ועבדים פטורים, מפני שהיא מצות עשה שהזמן גרמא, הג"ה, ומ"מ אם רוצים לעטפו ולברך עליו הרשות בידו כמו בשאר מצות עשה שהזמן גרמא. הנה בעיקר קיום מצות ציצית ע"י נשים צריך לברר, מאחר דהוי כסות נשים, הרי בנוסף לזה שיש פטור מצד הגברא, הרי יש לדון שאין זו כסות החייבת בציצית, וא"כ איך אפשר לקיים בהם מצות ציצית.

והנה הפרי מגדים (סי' י"ג ס"א סק"ג) הביא בשם החמד משה שחקר אם כסות נשים חייבת בציצית, וכתב לתלות דבר זה במחלוקת הרמב"ם והרא"ש בגדר לילה לאו זמן ציצית, דדעת הרמב"ם דתלוי בזמן בפועל, דביום חייב בציצית אף כשלוש כסות לילה, ובלילה פטור מציצית אף בלובש כסות יום, ואינו תלוי במהות הכסות, וא"כ גם כסות של נשים חייבת בציצית. אולם דעת הרא"ש דכסות המיוחדת ללילה פטורה אף ביום, וכסות המיוחדת ליום חייבת אף בלילה, אלמא בתר יחוד הכסות תליא מילתא, לפי זה דתלוי במהות הכסות, הוא הדין לענין כסות נשים, הואיל וכסות זה מיוחדת לנשים, פטורה אף אם ילבשנה האיש.

ובתוס' מנחות [דף מ"א ע"א ד"ה הלל] הביאו לשון הספרי, תניא כסות המיוחד ליום ולילה חייב בציצית, ר' יהודה בן בבא אומר ביחוד בטלו חכמים את כסות של אשה מן הציצית ולא חייבו בטלית אלא מפני שבעלה מתכסה בו, ולמדו מזה דרק מפני שבעלה מתכסה בו, ונמצא דהוי בגד של איש ושל אשה לכן חייבת בציצית, אבל בלא"ה

לכסות המת, גם אם לבשו בחייו פטור, ומבואר בבית יוסף שם דכך הוא גם בדעת הרמב"ם, אע"פ שמחייב כסות לילה, דדרשא זו ד"אשר תכסה בה" אמר רחמנא, האי לאו לאיכסויי עבידא [מנחות דף מ"א ע"א] הוא לכו"ע, אמנם דעת המגן אברהם שם [סק"נ] לתלות נידון זה במחלוקת הרמב"ם והרא"ש בכסות לילה. ויעוין שם [עין ע"ו] מה שנתבאר בעיקר פלוגתת המחבר והמגן אברהם.

והנה לפי שיטת המחבר, דלא נחלקו הרמב"ם והרא"ש אלא בכסות לילה, משום משמעות מיעוט ד"וראיתם אותי", אם תלוי בזמן או במין הכסות, אבל בלא"ה בעינן בגד העומד לכסות אדם חי, הוא הדין דנימא לענין כסות נשים דהן לשיטת הרמב"ם הן לשיטת התוס' פטור מציצית. אך באמת זה אינו, דדוקא תכריכין שנתמעטו מהא דלאו לאיכסויי עבידא, גדר הענין שאינו בכלל כסות שבפרשת ציצית, משא"כ כסות נשים, דהוי כסות גמורה, רק שנשים אינן מחויבות במצות ציצית, לא שייך לומר דהוי מין כסות הפטורה מן הציצית.

ודעת המגן אברהם דליכא הפקעה גמורה בתכרוכין, משום דלאו לאיכסויי עבידא, והעלה שאם לובשו אדם חי, תלוי במחלוקת הראשונים בדין כסות לילה, ולדרכו היה אפשר לדמות כסות נשים דגם כן תלוי במחלוקת הרמב"ם והרא"ש, ולפי הרא"ש דכסות לילה פטורה מציצית, הוא הדין דכסות נשים פטורה מציצית. אך באמת גם לפי דעתו אפשר לחלק כנ"ל, דגדר הפטור בתכרוכי המת, אין זה משום שמכסה מי שפטור ממצוה זו, אלא דילפינן דתכריכי המת לא חשיב כלל כמלבושי אדם, ולכן דומה לכסות לילה, דהוי בגד שעומד

לשימוש שאינו מחייב בציצית, משא"כ כסות נשים דהוי בגד גמור, רק שהמתכסה פטור ממצוה זו מכח כללי המצות, דנשים פטורות ממצות אלו, וא"כ במהות הבגד אין חילוק בין כסות אנשים או כסות נשים, ואיש המתכסה בבגד ד' כנפות של אשה חייב בציצית. ולמ"ד ציצית חובת טלית, ליכא פטור לנשים אלא לבעל הבגד אם הוא איש או אשה, ולמ"ד חובת גברא דחויב המצוה מחמת הלבישה, הקובע הוא אם הלוכש איש או אשה, ואינו תלוי כלל במהות הבגד.

ולפי המבואר בחמד משה, נמצא לפי דעת הרא"ש, אי אפשר לנשים לקיים מצות ציצית בכסות המיוחדת להם, דנהי דאפשר להם להכניס עצמם בחיוב מצות ציצית, היינו בבגד המחויב בציצית לאנשים, אבל בכסות נשים הרי דומה לבגד בלי ד' כנפות שאי אפשר לקיים בזה מצות ציצית, ונצטרך לומר שאשה שרוצה לקיים את המצוה, היינו דוקא אם תלכש בגד המיוחד לאיש ולאשה, ששייך בו חיוב ציצית, אמנם מסתימת הפוסקים לא משמע כן, אלא בכל גוונא יכולה לברך.

ביון שיש קיום מצוה ע"י נשים גם כסותן שייכת לציצית

ג'. בעיקר הסברא להשוות כסות נשים לכסות לילה יש לדון, מאחר שנתבאר דאשה יכולה לקיים מצות ציצית אף אם אינה מחויבת בדבר, שוב יש מחמת קיום זה גופא לחלק בין כסות לילה לכסות נשים, שאין לדמות כסות נשים לכסות לילה, דלילה הוי זמן המופקע לגמרי ממצוה זו, אבל בנשים דמישך שייכי לקיום המצוה, הוא הדין שאפשר לומר דכסות המיוחדת להן שייכא למצות ציצית.

L

ועל דרך זו יש ל' המיוחד לנ' ברא"ש נפלי לנימ' ס' קיום מצוה, ולענין [סק"ט] דלכן אפע' יש לומר דלכן עז'

קיום מצות ציצ' ד'. יש לעיין לע' הוי כסות לכסות המיוחדו החמד משה הד והרא"ש בכסות י' קטן במצות צי' לחנכו אלא בכס'

אמנם לפי מה על דרך דפטור במהות ה הפטורה מכח פו משא"כ פטור קי' המצות, מחמת שהתורה מחייבו הכסות, שיהא שהוא בר פטור

ובחזון איש נסי קופסא בעשאה לקטן א [סקל"ד] שכל ש חייבת רק מחו שנתבאר יש ל' שיעור בגד לחי ט"ז, שהגדול י'

רלד. ובחזון איש נ' בזה אפי' למ"ד חו דבריו שם [סקל"ד].